

2021-2025

Kainuun pelastustoimen palvelutasopäätös

2021-2025

PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN HYVÄKSYNTÄ JA MUUTOSHISTORIA

Versi- onro	Päivä- määrä	Muutoskohdat	Muutoksente- kijä	Hyväksyjä
v 1	15.10.2020	Pelastuslautakunta hyväksytty	Pelastuslauta- kunta	Pelastuslau- takunta

Sisällys

1	YLEISTÄ	4
1.1	LAINSÄÄDÄNTÖ	4
1.1.1	Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet	5
1.1.2	Alueelliset pelastustoimen tehtävät	5
1.1.3	Kunnan tehtävät pelastustoimessa	6
1.2	TOIMINNAN PAINOPISTEET JA STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT	7
1.2.1	Pelastustoimen strategia 2025	7
1.2.2	Kajaanin kaupungin strategia 2019–2022	8
1.3	PALVELUTASOPÄÄTÖSPROSESSI	9
1.3.1	Palvelutasopäätöksen muutosten hyväksyntä	10
2	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN PERUSTEET	11
2.1	MENEILLÄÄN OLEVAN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	11
2.2	UHKIEN JA RISKIEN ARVIOINTI	12
2.3	TOIMINNAN TARPEIDEN JA TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	12
2.4	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI	13
2.5	JOHTOPÄÄTÖS	14
3	LAKISÄÄTEISET TEHTÄVÄT	15
3.1	PELASTUSTOIMELLE KUULUVA OHJAUS, NEUVONTA JA TURVALLISUUSVIESTINTÄ	15
3.2	YHTEISTYÖ ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISEMISEKSI	16
3.3	PALONTUTKINTA	18
3.4	VALVONTATEHTÄVÄT	19
3.5	KEMIKAALITURVALLISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT	21
3.6	NUOHOUS	22
3.7	PELASTUSTOIMINTA	23
3.7.1	Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin	23
3.7.2	Pelastustoiminnan valmius	26
3.7.3	Suuronnettomuusvalmius	30
3.7.4	Pelastustoiminnan johtaminen ja johtovastuut	31
3.7.5	Pelastustoiminnan edellyttämä kalusto	33
3.7.6	Pelastushenkilöstön koulutus	34
3.7.7	Pelastussukellus	34
3.7.7.1	Savusukellus	35
3.7.7.2	Kemikaalisukellus	35
3.7.7.3	Pintapelastus	36
3.7.7.4	Vesisukellus	37
3.8	VARAUTUMINEN JA VÄESTÖNSUOJELU	37
3.8.1	Varautumisen lakisääteiset perusteet	37
3.8.2	Varautumisen riskiperusteet	38
3.8.3	Jatkuvuudenhallinta, varautuminen ja valmiussuunnittelu	40
3.8.4	Varautuminen häiriötilanteisiin	41
3.8.5	Poikkeusolot	43
3.8.6	Väestönsuojelutilanteet	45
3.8.7	Varautumiskoulutus	48
3.8.8	Omatoiminen varautuminen ja koulutuksen edistäminen	49
3.8.9	Väestön varoittaminen	51
3.8.10	Säteilynvalvonta	52
3.8.11	Väestönsuojat	53
3.8.12	Väestön evakuointi	55

3.8.13	Johtaminen poikkeusoloissa ja yhteydet kuntien johtopaikkoihin	56
3.9	PELASTUSTOIMEN OHJEET JA SUUNNITELMAT	58
3.9.1	Öljyntorjunta.....	59
3.10	MUUT TEHTÄVÄT.....	61
3.10.1	Ensihoitopalvelut	61
3.10.2	Kansainvälinen toiminta.....	62
3.10.2.1	Arktinen pelastusjoukkue	62
3.10.2.2	EU-Hankkeet.....	63
3.10.3	Valmiussuunnittelun tukeminen.....	64
3.10.3.1	Kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.....	64
3.10.3.2	Kainuun valmiusfoorumi.....	65
4	KEHITTÄMISSUUNNITELMA.....	67
4.1	KAINUUN PELASTUSLAITOKSEN JA KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄN (ENSIHOITO) YHTEISTYÖTOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN	67
4.2	KAINUUN PELASTUSLAITOKSEN HENKILÖSTÖN OSAAMISPROFIILIN MÄÄRITTÄMINEN JA HENKILÖSTÖN OSAAMISEN JA TYÖHYVINVOINNIN KEHITTÄMINEN	68
4.3	KAINUUN PELASTUSLAITOKSEN JATKUVUUDENHALLINTA JA MATERIAALISEN VARAUTUMISEN KEHITTÄMINEN	69
4.4	KAINUUN PELASTUSLAITOKSEN OMAVALVONTAOHJELMAN VALMISTELU JA KÄYTTÖÖNOTTO.....	70
4.5	PALVELUVERKKO JA INVESTOINTISUUNNITELMA 2021–2025	71

1 Yleistä

Pelastustoimeen kohdistuu lähivuosina monenlaisia haasteita, jotka perustuvat toimintaympäristön ja lainsäädännön muutoksiin sekä kansalaisten odotuksiin. Pelastustoimen on muuttuvissa olosuhteissa ja talouden haasteissa kyettävä hoitamaan tehtävänsä aiempaa tehokkaammin ja taloudellisemmin.

Pelastustoimen palvelutasopäätös luo puitteet pelastustoimen suunnittelulle ja kehittämiselle ja siinä tarvittavalle yhteistyölle. Palvelutasopäätöksen laadinnan perusteina ovat pelastuslain (379/2011), valmiuslain (1552/2011), pelastustoimen strategia 2025 (SM julkaisu 18/2016), yhteiskunnan turvallisuusstrategia (VN päätös 2.11.2017), sisäisen turvallisuuden strategia (VN päätös 5.10.2017).

Palvelutasopäätöksessä päätetään pelastustoimen vuoden 2021–2025 painopistealueet sekä strategiset päämäärät ja keskeiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitetty pelastustoimen nykyinen palvelutaso sekä määritelty tavoitetaso, joka on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Lisäksi palvelutasopäätöksessä on selvitetty myös muut palvelut, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä lisäksi erillisten sopimusten perusteella.

Palvelutasopäätös hyväksytään vuosille 2021–2025. Palvelutasopäätöksessä on määritelty tavoitteet 2021–2025. Tämän lisäksi palvelutasopäätöksen sisältöä tarkastellaan vuosittain, koska Kainuun pelastuslaitoksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän välisen yhteistyön muotoa valmistellaan vuosina 2021–2022. Toisena merkittävänä osa-alueena on Sote -maakunnan toteutuminen vuoden 2023 alussa. Palvelutasopäätöksen sisältömuutos prosessi on kuvattu kohdassa 1.3.1.

Suomessa on menossa sote- ja maakunta uudistus, jonka mukaisesti pelastustoimi on rinnakkainen toimiala soten kanssa. Maakuntauudistus tarkoittaa sitä, että pelastustoimesta tulee uudistuksen myötä maakunnallinen toimija. Maakuntauudistukseen sisältyy myös pelastustoimen hallinnonalan uudistus omana kehityshankkeenaan, jota koordinoi Sisäministeriö.

Pelastuslaitos on laatinut riskianalyysin 15.9.2020, jonka tiedot on päivitetty palvelutasopäätökseen.

1.1 Lainsäädäntö

Pelastuslain (379 / 2011) 28 §:ssä on säädetty, että pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa. Pelastuslaitokselle pelastuslain (379 / 2011) 27 §:ssä säädetty tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Pelastuslain (379 / 2011) 29 §:n perusteella alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöksessä on suunnitelma palvelutason kehittamisestä.

Palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi. Pelastuslain (379 / 2011) 85 §:n perusteella aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että alueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Tässä tarkoituksessa aluehallintovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta alueen pelastustoimelta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä. Jos palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata aluehallintoviraston asettamassa määräajassa, aluehallintovirasto voi velvoittaa alueen pelastustoimen saattamaan palvelut tässä laissa vaaditulle tasolle.

1.1.1 Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet

Palvelutasopäätös on lakisääteinen alueen pelastustoimen järjestämisen peruste. Pelastustoimen palvelutasopäätös kattaa pelastuslaissa (379/2011), valmiuslaki (1552/2011) ja pelastustoimesta annetusta valtioneuvoston asetuksessa (407/2011) määritetyt alueen pelastustoimen järjestämiseen kuuluvat tehtävät. Palvelutasopäätöksessä huomioidaan muu pelastustoiminta koskeva lainsäädäntö ja niiden perusteella annetut ohjeet, pelastustointa koskevat valtakunnalliset strategiat, ohjelmat ja tulostavoitteet sekä alueen pelastustoimen toimintaympäristö, uhkat ja riskianalyysi sekä visio ja strategia, joista alueelliset tavoitteet johdetaan.

Palvelutasopäätöksellä määritellään alueen pelastustoimen palvelun tuotannon taso. Palvelutasopäätöksessä päätetään tavoitteista, järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä. Palvelutasopäätös on sitovuudeltaan perusta alueen pelastustoimen toiminnan ja vuotuisen talousarvion yksityiskohtaiselle suunnitelmalle. Palvelutasopäätös on omistajien eli alueen kuntien päätös siihen, millaisia ja minkä tasoisia pelastustoimen palveluja alueella tuotetaan.

Palvelutasopäätös sitouttaa pelastuslaitoksen tuottamaan sekä ylläpitämään palvelutasopäätöksen mukaiset palvelut ja sopijakunnat osoittamaan riittävät taloudelliset resurssit pelastuslaitokselle hyväksytyyn palvelutasopäätöksen toteuttamiseen.

1.1.2 Alueelliset pelastustoimen tehtävät

Pelastuslain (379/2011) 24 §:n perusteella kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla (alueen pelastustoimi) siten kuin sillä pelastuslaissa tarkemmin säädetään. Pelastuslain 25 §:n perusteella pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos. Alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan

vapaaehtoista palokuntaa (VPK), sopimuspalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

Pelastuslain (379/2011) 26 §:n perusteella valtion pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön pelastusjohtaja ja hänen määräämänsä sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet. Alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

Pelastuslain (379/2011) 27 §:ssä on säädetty alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä. Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan järjestämisestä sekä muista pelastuslaissa sille säädettyistä tehtävistä.

1.1.3 Kunnan tehtävät pelastustoimessa

Pelastuslain (379/2011) 24§ mukaan kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa (alueen pelastustoimi).

Pelastuslain (379/2011) 46 §:n perusteella kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin pelastuslaissa säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Pelastuslain (379/2011) 30 §:n perusteella sopijakunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain (119/2001) mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitetun toiminta-alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden otto- paikoista luonnonlähteisiin.

Vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitetun vesihuoltolaitoksen ja tälle vettä toimittavan vesilaitoksen tulee toimittaa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille.

Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovitaan sammutusvesisuunnitelmassa vastaavan kunnan tai alueen pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

1.2 Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät

1.2.1 Pelastustoimen strategia 2025

Pelastustoimen toimintaa ja käynnissä olevaa uudistusta ohjaa strategia, jonka visio on Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - yhteistyössä. Strategia on valmisteltu vuosille 2016 – 2025.

Parannamme yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa – myös poikkeusoloissa - yhdessä muiden toimijoiden kanssa lähellä ihmistä:

- vähentämällä onnettomuuksia
- vastaamalla pelastustoiminnasta
- osallistumalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen
- rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa ja hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä
- tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja

Pelastustoimen kansalliset tavoitteet 2025

- Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä
- Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan
- Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani
- Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti
- Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta
- Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan
- Henkilöstö voi hyvin

Pelastustoimen arvot ovat:

Inhimillisesti, Ammatillisesti ja Luotettavasti -Yhteistyössä

1.2.2 Kajaanin kaupungin strategia 2019–2022

Pelastuslaitoksen strategiset sitovat tavoitteet vuosille 2021–2022 kytkeytyvät neljään Kajaanin kaupungin kasvuteemaan: 1) Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa, 2) Resurssiviisautta luontokaupungissa, 3) Tulevaisuus nuorissa ja 4) Osaajista elinvoimaa. Kullekin teemalle on tavoitteet ja mittarit.

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa		
Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2021
Pelastustoimen palveluiden kehittäminen Kainuun maakunnassa uuden palvelutasopäätöksen mukaisesti vuosina 2021–2025	Valtakunnallisten pelastustoimen tulostavoitteiden saavuttaminen pelastustoiminnassa, riskienhallinnassa ja varautumisessa	Uuden palvelutasopäätöksen toimeenpano sekä ensihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyön tiivistäminen pilottien kautta.
Resurssiviisautta luontokaupungissa		
Toimintatapojen ja – tilojen tehokas käyttö	Työskentelytapojen kuvaus, omavalvontasuunnitelma ja toimitilojen tehokas käyttö	Omavalvontasuunnitelman käyttöönotto osana palvelutasopäätöksen toimeenpanoa.
Tulevaisuus nuorissa		
Turvallisuustietoiset lapset ja nuoret	Annetaan laadukasta turvallisuuskoulutusta Kainuulaisille lapsille ja nuorille läpi leikkauksen teemoin kuten Nou hätä kampanja, päivä paloasemalla tapahtumat ja eri ryhmien tutustumiskäynnit.	Turvallisuusviestintä saavuttaa 15 % kattavuuden väestöstä koko Kainuun alueella.
Osaajista elinvoimaa		
Osaava henkilöstö ja veto-voimainen työyhteisö	Kaikki Kainuun paloasemat ovat haluttuja työpaikkoja, joissa työskentelee ammattitaitoinen ja palveluhalukas henkilöstö	Pelastuslaitos on haluttu työpaikka.

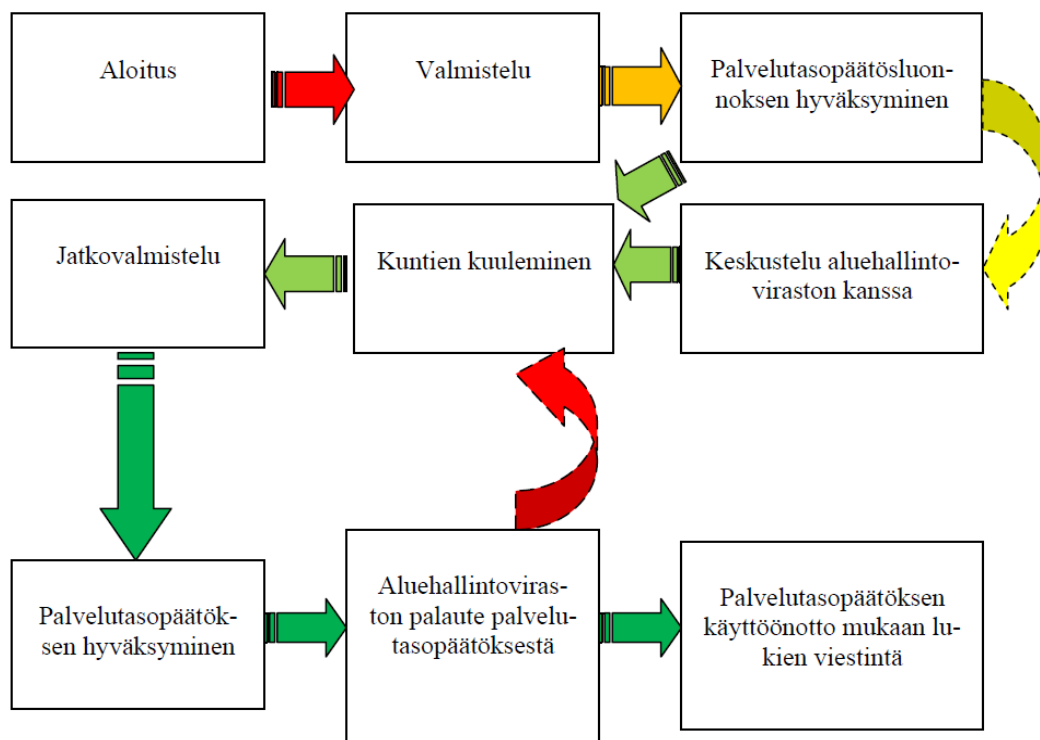
Taulukko 1. Neljän kasvuteeman mukaiset sitovat tavoitteet vuodelle 2021.

1.3 Palvelutasopäätösprosessi

Pelastuslain (379/2011) 29 §:n mukaisesti alueen pelastustoimi päättää palvelutasostaan kuultuaan kuntia. Päätöksessä on tuotava ilmi alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Lisäksi palvelutason kehittämisen suunnitelma on tuotava ilmi. Palvelutasopäätös on voimassa määräjän ja se toimitetaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle, pelastustoimi ja varautumisen sektorille.

Palvelutasopäätöksen valmistelussa on otettu huomioon sisäministeriön ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta (SM018:00/2012), pelastustoimen toimintavalmiuden suunniteluohje (21/2012) ja pelastuslaki (379/2011).

Pelastuslaitos lähettää palvelutasopäätösesityksen Kainuun kuntiin kuultavaksi. Lisäksi palvelutasopäätösesitys saatetaan tiedoksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle, pelastustoimi ja varautuminen sektorille. Saatujen lausuntojen pohjalta Kainuun pelastuslaitos tekee esitykseen tarvittavat muutokset, jonka jälkeen pelastuslautakunta hyväksyy esityksen ja vie sen edelleen kaupunginhallituksen kautta, Kajaanin kaupunginvaltuustoon, joka hyväksyy palvelutasopäätöksen.

Kuva 1. Palvelutasopäätösprosessi (Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta, Sisäministeriö 2013)

1.3.1 Palvelutasopäätöksen muutosten hyväksyntä

Palvelutasopäätös hyväksytään vuosille 2021–2025. Palvelutasopäätöksessä on määritelty tavoitteet 2021–2025. Tämän lisäksi palvelutasopäätöksen sisältöä tarkastellaan vuosittain, koska Kainuun pelastuslaitoksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän välisen yhteistyön muotoa valmistellaan vuosina 2021–2022. Toisena merkittävänä osa-alueena on Sote -maakunnan toteutuminen vuoden 2023 alussa.

Tarkastelun perusteella havaitut tavoitteet sisällytetään palvelutasopäätösasiakirjaan ja lähetetään Kainuun kuntiin kuultavaksi. Kuntia kuullaan palvelutasopäätökseen tulleiden muutoksien osalta. Vuonna 2023 aloittavan suunnitellun Sote -maakunnan aloittaessa tehdään tarvittavat muutokset ja hyväksytetään voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Kuva 2. Palvelutasopäätöksen muutosten hyväksyntä.

2 Palvelutasopäätöksen perusteet

2.1 Meneillään olevan palvelutasokauden arviointi

Edellisellä palvelutasokaudella valmisteltiin kaksi kertaa maakuntauudistusta, jotka kuitenkin kaatuivat perustuslaillisiin ja aikataulu ongelmiin. Näihin valmisteluihin käytettiin runsaasti myös pelastuslaitoksen henkilöstön työpanosta. Kainuun pelastuslaitos valmisteli maakunnallisen riskianalyysin laajassa yhteistyössä alueen muiden viranomaisten ja kuntien kanssa. Riskianalyysiä on hyödynnetty alueellisen varautumisen suunnittelussa.

Kainuun pelastuslaitoksen organisaatiota on muokattu ajanmukaisemmaksi ja palveluverkkoa vastaavaksi muun muassa järjestelemällä työtehtäviä uudelleen valmiuspäällikön ja turvallisuusviestintävastaavan tehtäviin. Tulevalla palvelutasokaudella muutoksia on luvassa: Sote maakunnan osalta, Kainuun pelastuslaitoksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän yhteistyön osalta sekä vapaamuotoisen varallaolon korvaamisena. Näiden edellä mainittujen seurauksena palvelukonseptin muutos tulee olemaan tarpeellinen.

Operatiivista toimintaa on tehty palvelutasopäätöksessä suunnitellulla tavalla ja uutena on otettu käyttöön myös riskienmukainen toimintavalmiuden mukainen säätely. Lisäksi operatiivista suorituskykyä on lähdetty vahvistamaan arktisella pelastusmuodostelmalla, joka kokoaa koko Pohjois-Suomen alueen suorituskykyä yhteen. Osaavan henkilöstön saatavuudessa on ollut ongelmia niin päätoimisen ja toimenpidepalkkaisen osalta palvelutasokaudella.

Pelastuslaitos on päivittänyt yhteistoimintasopimuksia muiden viranomaisten kanssa ja tiivistänyt yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Näistä esimerkkinä on Pelastuslain 42§ mukainen ilmoitusmenettely käyttöönotto. Verkostoituminen samankaltaisten pelastuslaitosten kanssa, josta yhtenä esimerkkinä on harvaseminaari Kainuussa marraskuussa 2019. Yhteistyösopimuksia päivitettiin palvelutasokaudella kolmannen sektorin kanssa (esim. SPR). Pelastuslaitos toteutti Suomen pelastusalan keskusjärjestön kanssa pilottina kyläturvahankkeen, jonka tuotoksia voidaan hyödyntää kylien turvallisuuskoulutuksessa.

Itä-Suomen pelastuslaitokset ovat muodostaneet Ikaros -yhteistyöverkoston, jolla pyritään löytämään uusia yhteistyömalleja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelujen turvaamiseksi. Yhteistyötä on syvennetty Pohjois-Suomen pelastuslaitosten (Oulu-Koillismaa, Jokilaaksojen ja Lapin pelastuslaitos) pelastustoiminnan ja varautumisen osalta.

Palvelutasokaudella muodostettiin yhteinen poikkihallinnollinen tahtotila, jonka mukaisesti Kainuuseen perustettiin Kainuun valmiusfoorumi. Valmiusfoorumin aloitti toimintansa 2018. Kainuun pelastuslaitos on yksi foorumin jäsenorganisaatio ja vastaa foorumin sihteerin tehtävistä.

2.2 Uhkien ja riskien arviointi

Kainuun pelastuslaitoksen riskianalyysissä on käsitelty erityistä tarkastelua vaativat onnettomuustyytit, tapahtumat ja yksittäiset kohteet. Lisäksi on tarkasteltu riskiluokan määrittävät onnettomuudet kunnittain tarkastelujaksolla, toimintavalmiuksia ensimmäisen yksikön osalta ja pelastusmuodostelmien saavutettavuutta.

Erityiskohteina on tarkasteltu Kainuun alueen suuria toimijoita. Terrafame on näistä merkittävin riskeiltään ja toiminnaltaan. Terrafamen kaivosalue sijaitsee etäällä kuntataajamista. Kaivosalueella toimii tehdaspalokunta, jolla parannetaan kaivosalueen turvallisuutta. Erityiskohteina ovat tarkasteltu myös muut Kainuun alueen kaivokset (Sotkamo Silver ja Elementis Minerals).

Kainuun alueella olevat matkailukohteet ovat tunnistettu riski. Matkailusta muodostuvat suuret henkilömäärät aiheuttavat osaltaan riskejä, joihin pelastuslaitos on varautunut. Matkailu ei merkittävästi näy pelastuslaitoksen tehtävtilastoissa.

Kainuussa onnettomuuskohteiden saavutettavuuden suhteen ei ole havaittu merkittäviä puutteita. Tarkastelussa on kuitenkin tunnistettu puutteita Otanmäen ja Nakertajan kaupunginosassa Kajaanissa, Sotkamossa Katinkullan alueella, sekä Suomussalmella Siikarannan Kurimon alueilla. Pelastuslaitos pyrkii vaikuttamaan näihin saavutettavuushaasteisiin onnettomuuksien ehkäisyyn sekä paloasemaverkon kehittämisen keinoin.

Vapaamuotoisen varallaolon muutokset yhdessä kuntatalouden, Sote -maakunnan käynnistymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden kanssa muodostavat merkittävän riskin palvelutuotannolle. Riskin hallitsemiseksi pelastuslaitos valmistele palvelukonseptin muutosta yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa.

Kainuussa laadittiin alueellinen riskiarvio vuonna 2018. Riskiarvio laadittiin kansallisen riskiarvion 2015 mukaisesti. Alueellisessa riskinarviossa tunnistettiin alueellisesti riskit ja arvioitiin uhkien vaikuttavuus sekä laadittiin skenaariokuvaukset.

2.3 Toiminnan tarpeiden ja tavoitteiden arviointi

Pelastustoiminnan edellyttämien voimavarojen tarpeet mitoitetaan riskianalyysin yhteydessä tehdyn riskiluokituksen pohjalta. Taatakseen tehokkaan pelastustoiminnan, edellytetään pelastusmuodostelmilta, että onnettomuuskohte saavutetaan riittävän nopeasti. Kainuun pelastuslaitoksen paloasemat sijaitsevat pääosin kuntien keskustaajamissa, jossa valtaosa onnettomuuksia tapahtuu.

Pelastuslaitoksen toimintavalmius muodostuu koko pelastuslaitoksen toimialueen henkilöstö- ja kalustoresursseista. Hälytysohjeet ja -vasteet laaditaan siten, että pelastustoimen resursseja ja voimavaroja käytetään tehokkaasti sekä tarkoituksenmukaisesti koko Kainuun alueella. Ensimmä-

mäisen pelastusyksikön toimintakyky turvataan toimintakykyisellä ensilähdön kalustolla ja ensisijaisesti päätoimisen henkilöstön toimesta. Pelastustoiminnan muodostelman täydentymiseen tarvittavat lisäyksiköt hälytetään lähimmiltä paloasemilta. Kaikkiin kiireellisiin pelastustoimen tehtäviin hälytetään aina tarkoituksenmukaisin ja nopein apu paikalle. Pelastusmuodostelman sisältämiä henkilöresursseja täydennetään tarvittaessa vapaamuotoisen varallaolon keinoin. Toimintaa koordinoi ja johtaa johtamisohjeen mukaisesti päällystöviranhaltija joka toimii ympärivuorokautisessa toimintavalmiudessa.

Pelastuslaitoksella on riittävä ja osaava henkilöstö, että onnettomuuksien ehkäisyn tehtävät ja toiminnan organisointi on mahdollista suorittaa laadukkaasti ja tehokkaasti. Pelastuslaitoksen koko henkilöstö on merkittävässä roolissa, että kaikki riskienhallinnan lakisääteiset tehtävät kyettään suorittamaan. Henkilöstöä kehitetään ja koulutetaan, että voidaan varmistaa riittävä ja laadukas osaaminen valvonta- ja turvallisuusviestintä, kemikaalivalvonta ja palontutkinta tehtävissä.

Pelastuslaitos varmistaa riittävät resurssit pelastuslain (379/2011) ja valmiuslain (1552/2011) sisältämien varautumistehtävien ja alueellisen varautumisen yhteensovittamistehtävän toteuttamiseksi. Pelastuslaitoksen varautumistehtävien toteuttaminen perustuu yhteiskunnan kokonais-turvallisuuden toimintamalliin, jonka mukaisesti yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan yhdessä viranomaisten, kuntien, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

2.4 Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Alueen pelastustoimen tehtäviä ja niiden kehitystä seurataan pelastustoimen PRONTO-toimenpiderekisterin avulla. Siitä saatuja parametreja hyödynnetään sisäisessä kuin myös pelastuslautakunnalle säännöllisesti raportoitavissa koonneissa. Lisäksi vuosittain raportoidaan talouden ja toiminnan kehityksestä kunnille, aluehallintoviranomaiselle ja Sisäministeriölle heidän ohjeiden mukaisesti.

Kajaanin kaupungille laadittuja sitovia toiminnallisia tavoitteita, sisäistä valvontaa koskevia ja pelastustoimintaa sekä riskienhallintaan liittyvistä palvelulinjauksista raportoidaan säännöllisesti. Talouden jatkuvaa reaaliaikaista seurantaa toteutetaan yhdessä Kajaanin kaupungin taloushallinnon kanssa.

Pelastuslaitos ottaa palvelutasokaudella käyttöön omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelmassa määritellään miten pelastuslaitos seuraa palvelutasopäätöksen tavoitteiden toteutumista.

2.5 Johtopäätös

Pelastuslaitoksen toimintavalmius muodostuu koko pelastuslaitoksen toimialueen henkilöstö- ja kalustoresursseista. Ensimmäisen pelastusyksikön toimintakyky turvataan toimintakykyisellä ensilähdön kalustolla ja ensisijaisesti päätoimisen henkilöstön toimesta.

Pelastuslaitos luopuu palvelutasokaudella välittömän valmiuden tuottamisesta vapaamuotoinen varallaolon keinoin. Vapaamuotoista varallaoloa voidaan kuitenkin käyttää palvelujen tuottamisessa tukena siten, ettei siitä muodostu työaikaa. Vapaamuotoisen varallaolon poistuminen lisää tarvetta palkata päätoimista henkilöstöä.

Kainuun pelastuslaitos ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä ovat aloittaneet kuntien toimeksiannon mukaisesti yhteistyö mahdollisuuksien selvittämisen palvelujen tuottamiseksi. Kainuun pelastuslaitos ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä ovat nimenneet valmistelutyöryhmään omat edustajansa vuosille 2021 ja 2022. Työryhmän tehtävänä on etsiä yhteistyömuotoja ja säästökeinoja, joilla voidaan hillitä kustannusten nousua, lyhyellä sekä pitkällä aikavälillä. Työryhmä työskentelyn taustalla on Kainuun kuntien tahtotila, jonka mukaisesti palvelutaso tulee säilyttää nykyisen tasoisena ja tulevaisuudessa palvelut tulee tuottaa yhteistyössä.

3 Lakisääteiset tehtävät

3.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaisesti. Sen tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa sekä varautuminen onnettomuuksien torjuntaan.

Pelastuslaki (379/2011) 27§ kohdan mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Palvelutasopäätöksessä määritetään alueen pelastustoimen vastuulle kuuluvan turvallisuusviestinnän taso. Määrittämisessä otetaan huomioon myös sisäisen turvallisuuden strategian (VN päätös 5.10.2017) ja pelastustoimen strategian 2025 (SM julkaisu 18/2016) sisältökirjaukset. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintäsuunnitelma määrittää muun muassa toimintaan käytettävissä olevat resurssit, kohderyhmät, toteutusmuodot sekä mittarit, joilla toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan.

Nykytila

Turvallisuusviestinnän tavoitetasona on ollut saavuttaa 15 % alueen väestöstä. Pelastuslaitos on omalla turvallisuusviestinnällään saavuttanut väestön 15 %:n tavoitetason.

Pelastuslaitoksella on käytössä sosiaalisen median eri kanavat (Esimerkiksi: Twitter, Instagram, Facebook ja Youtube).

Pelastuslaitoksella on käytössä paloturvallisuuden itsearviointimateriaali asuinrakennusten ja vapaa-ajan asuntojen osalta. Paloturvallisuuden itsearvioinnissa toteutetaan turvallisuusviestintää jaetun materiaalin ja yhteydenottojen muodossa.

Tavoite

Turvallisuusviestinnän tavoitetasona on saavuttaa turvallisuusviestinnän suunnitelman mukaisesti alueen väestö. Turvallisuusviestinnän toteuttamisessa on tarpeen huomioida Kainuun sijainti harvaan asuttuna alueena ja sen vaikutus riskien kohdentumisessa ja tehtävämäärien kehityksessä. Lisäksi turvallisuusviestinnässä pyritään vaikuttamaan ihmisten toimintaan koko elinkaaren ajan.

Kainuun pelastuslaitos on mukana valtakunnallisissa turvallisuusviestintä kampanjoissa kuten esimerkiksi Nauhätä, Päivä paloasemalla jne.

Päätös

- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintää toteutetaan erillisen turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti ja suunnitelman toteutumista seurataan erikseen nimetyn turvallisuusviestintävastaavan toimesta.
- Pelastuslaitos jatkaa yhteistyötä yhteistyökumppaneiden kanssa turvallisuusviestinnän osalta. Toimintaa kehitetään ja tuotetaan materiaaleja muiden pelastuslaitosten kanssa yhteistyössä muun muassa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuusviestinnän asiantuntijaverkostossa.
- Pelastuslaitos on mukana valtakunnallisissa turvallisuusviestintä kampanjoissa kuten esimerkiksi Nouhätä, Päivä paloasemalla jne.
- Pelastuslaitoksen koko henkilöstö suorittaa ohjausta, neuvontaa sekä turvallisuusviestintää virkatehtäviensä yhteydessä.
- Pelastuslaitoksen ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän edellyttävä henkilöstöresursointi on noin 3 HTV/ vuosi. Resurssien käyttö jakaantuu seuraavasti:
  - riskienhallinnan tulosalueella 0,5 HTV/vuosi
  - pelastustoiminnan tulosalueella 2,5 HTV/vuosi

3.2 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslain (379/2011) 42§ mukaan tulee pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön.

Jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä 18 § 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Pelastuslain 43§:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osallistaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Nykytila

Pelastuslaitos toimii pyydettyä lausunnonantajana ja asiantuntijana rakennusvalvontaviranomaisille ja muille viranomaisille. Pelastusviranomainen ottaa vastaan pelastuslain 42§ mukaisia ilmoituksia ja tiedottaa muita viranomaisia heidän velvollisuudestaan ilmoittaa pelastuslain 42§ mukaisessa tilanteessa. Valvontatehtäviä hoitaessaan pelastusviranomainen ilmoittaa muille viranomaisille havaitsemistaan muita viranomaisia koskevista puutteista.

Tavoite

Pelastuslaitos pyrkii vaikuttamaan turvallisuuteen hankkeiden suunnitteluvaiheessa sekä toimii kaavoituksessa asiantuntijoina ja lausunnonantajina. Yhteistyötä tehdään myös muiden kunnallisten viranomaisten ja yhteisöjen kanssa.

Pelastuslaitos osallistuu paikallistason turvallisuussuunnitteluun yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Pelastusviranomainen tiedottaa pelastuslain 42§ mukaisesta velvollisuudesta muita viranomaisia ja yhteisöjä.

Päätös

- Pelastuslaitos tekee yhteistyötä kunnallisten- ja muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ja lisäksi vaikuttaa onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo rakennus- ja kaavoitushankkeiden suunnitteluvaiheessa asiantuntijoina ja lausunnonantajina.
- Pelastuslaitoksen toimintamalleja ja tulkintoja yhdenmukaistetaan muiden pelastuslaitosten kanssa yhteistyön avulla.
- Pelastuslaitos tekee yhteistyötä kuntien sosiaalitoimen kanssa erityisryhmien asumista koskevien aiheiden osalta.
- Pelastuslaitos tiedottaa muita viranomaisia heidän velvollisuudestaan tehdä pelastuslain 42§ mukainen ilmoitus palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä.
- Pelastuslaitoksen viranomaisyhteistyö edellyttää henkilöresursointia seuraavasti:
  - noin 0,5 HTV/vuosi riskienhallinnan tulosalueella.

3.3 Palontutkinta

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku.

Selvityksen laajuuteen ja resurssien käyttöön vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus ja luonne.

Nykytila

Pelastuslaitoksen suorittamassa palontutkinnassa on keskitytty selvittämään palon syttymissyitä. Palontutkinnassa edellisellä kaudella ei ole riittävästi painotettu pelastustoimien arviointia, joka on tärkeää oman toiminnan kehittämistä.

Pelastuslaitoksella palontutkintaa tekevät kaikki pelastustoiminnan johtajat. Palon syttymissyyn arviointi taso I sekä palontutkinnan käynnistäminen ja sen tarpeen arviointi on päivystävän palomestarin vastuulla. Tason II ja III palontutkinta tehdään palontutkintaryhmän ja/tai poliisin kanssa yhteistyössä.

Pelastuslaitos osallistuu valtakunnallisiin teematutkintoihin, joilla pyritään selvittämään tarkemmin valittuun teemaan sopivien palojen syytä sekä kohteiden turvallisuutta. Lisäksi pelastuslaitos on ollut mukana valtakunnallisessa tuottamuksellisten palojen ja pelastusrikkomusten ilmoittamisenmenettelyiden kehittämishankkeessa. Hankkeen myötä yhteistyö pelastuslaitoksen ja poliisin välillä on kehittynyt.

Pelastuslaitos on tehnyt palontutkinnassa yhteistyötä poliisin ja vakuutusyhtiöiden kanssa.

Tavoite

Tavoitteena on, että pelastuslaitoksessa on osaava ja koulutettu palontutkijoiden ryhmä. Palontutkijaryhmä koostuu kaikista palomestareista sekä palontutkijoista, joita tulee olla pelastuslaitoksella riittävä määrä. Koulutuksessa hyödynnetään valtakunnallista koulutustarjontaa. Lisäksi pyritään saamaan lisää poliisi AMK:n tuhotyörikosten kurssin käyneitä ryhmän jäseniä.

Tavoitteena on saada selvitettyä kaikki palonsyttymissyyt. Tutkinnan tuloksia käytetään hyödyksi onnettomuuksien ehkäisyssä ja turvallisuusviestinnässä. Poliisin kanssa yhteistyötä parannetaan niin, että pelastuslain 41 §:n velvoitteet toteutuvat kokonaisuudessaan.

Päätös

- Pelastuslaitoksella tutkitaan palot jotka veloitetaan tutkimaan pelastuslain 41§:ssä. Tuottamukselliset palot ja turvallisuusrikkomukset ilmoitetaan muille viranomaisille Pelastuslain 41 §:n mukaisesti.
- Pelastuslaitos seuraa pelastuslain 43 §:n mukaisesti onnettomuuksia Pronto tilastoinnin kautta. Seurannassa otetaan lisäksi huomioon palontutkinnassa esiin tulevat asiat. Seurannan tavoitteena on vähentää onnettomuuksia ja omaisuusvahinkoja. Pelastuslaitos voi havaintojen perusteella kohdentaa valvontaa valvontasuunnitelmassa määritellyllä tavalla.
- Pelastuslaitosten ja poliisin yhteistyötä palontutkinnassa kehitetään yhdessä valtakunnallisten hankkeiden myötä.
- Pelastuslaitoksen tutkintavälineitä ja henkilöstön palontutkinnan osaamista kehitetään sekä huolehditaan, että työsuojelun vaatimukset täyttyvät.
- Pelastuslaitoksen II ja III-tason palontutkintatyö edellyttää henkilöstöresursointia seuraavasti:
  - noin 0,2 HTV/ vuosi riskienhallinnan tulosalueella

3.4 Valvontatehtävät

Säädösperuste Pelastuslaki (379/2011) 78§

Pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava Pelastuslain (379/2011) 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä.

Pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvontasuunnitelmassa on määritettävä suoritettavat palotarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet sekä kuvattava, miten valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan.

Valvontasuunnitelman hyväksyy vuosittain pelastuslaitoksen pelastusjohtaja.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitokselle on laadittu valvontasuunnitelma, jota päivitetään vuosittain ja sen hyväksyy pelastusjohtaja. Pelastuslaitos suorittaa valvontasuunnitelmassa vuosittain suunnitel-

lut valvontatehtävät, sekä lisäksi muut suunnittelemattomat pyydetyt valvontatehtävät. Pelastuslaitoksella on käytössä nykyaikaiset valvontamenetelmät sekä työkalut. Valvontatehtäviä voivat suorittaa vain pelastusviranomaisiksi nimetyt henkilöt.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitos suorittaa valvontasuunnitelman mukaiset suunnitellut valvontatehtävät sekä muut suunnittelemattomat valvontatehtävät. Valvontatyötä kehitetään ja parannetaan valtakunnallisten kehittämishankkeiden valmistumisen myötä uuden valvontasovelluksen muodossa ja lainsäädännön muuttumisen mukana.

Valvontatyötä ja sen määrällisiä mittareita seurataan vuosineljänneskvartaaleittain, joka tuodaan jatkossa mukaan pelastuslaitoksen omavalvontasuunnitelmaan. Valvontaa kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa valvonnan yhtenäistämiseen ja mm. hallintolain noudattamisen tarkentamiseen tähtäävissä projekteissa. Valvontatyössä ja tapahtuneissa onnettomuuksissa esiin tulevia seikkoja hyödynnetään valvonnan suunnittelun lisäksi myös turvallisuusviestinnässä.

Tutkitaan paloturvallisuuden itsearviointin kehittämistä myös sähköiseen muotoon. Tavoitteena on myös hankkia työkaluja parempaan paloturvallisuuden itsearviointin vaikuttavuuden seuraamiseen.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että valvontatyön toteuttaminen on hyvän hallintotavan mukaista.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii vuosittain valvontasuunnitelman, jossa määritetään tulevan kauden toiminnan perusteet ja tavoitteet. Pelastuslaitos suorittaa valvontasuunnitelman mukaiset valvontatehtävät.
- Pelastuslaitoksen valvonta on laadukasta, yhdenmukaista, tehokasta ja hyvän hallintotavan mukaista.
- Valvonnan laatua seurataan myös palvelutasokaudella valmistuvassa omavalvontasuunnitelmassa.
- Pelastuslaitoksen valvontatyötä suorittaa pelastusviranomaisiksi nimetyt viranhaltijat.
- Pelastuslaitoksen valvontatyö edellyttää henkilöstöresursointia noin 6,5htv. Resurssi kohdentuu seuraavasti:
  - riskienhallintaan 3,5 HTV/vuosi
  - pelastustoimintaan 3 HTV/ vuosi

3.5 Kemikaaliturvallisuuslainsäädännön mukaiset valvontatehtävät

Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (2005/390), 27 §:n mukaan pelastusviranomaisen on tarkastettava vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien tuotantolaitosten toimintatavat ja teknisen toteutuksen vaatimustenmukaisuus.

Lain 115 §:n mukaan pelastusviranomaiset valvovat lain noudattamista, kun on kyse vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tai säilytyksestä, jollei sen valvonta 23 §:n 2 momentin perusteella kuulu Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Nykytila

Pelastuslaitoksen vaarallisten kemikaalien turvallisuusvalvonta on sisällytetty muun valvontatoiminnan yhteyteen siten, että viranhaltijat ottavat vaaralliset kemikaalit huomioon muiden valvontatehtävien yhteydessä. Vähäisten teollisen käsittelyn ja varastoinnin tuotantolaitosten ilmoitusten käsittely, päätökset ja niihin liittyvät tarkastukset on keskitetty onnettomuuksien ehkäisyn tuloksikseen. Pelastuslaitokselle on nimetty henkilö, joka huolehtii pelastuslaitoksen sisällä tiedon kulusta valvontaan liittyvistä asioista (keskitetty materiaali). Kemikaalivalvontatyön suorittaminen ja tavoitteet pelastuslaitoksessa on tarkemmin kuvattu kemikaalivalvontasuunnitelmassa.

Pelastuslaitos osallistuu valtakunnalliseen pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kemikaaliasiantuntijaryhmän toimintaan.

Edellisellä palvelutasopäätöskaudella asetetut kemikaalivalvontaan liittyvät tavoitteet on saavutettu olemassa olevien kohteiden kemikaalipäätösten ja niihin liittyvän valvonnan, sekä harjoitusten osalta.

Vaarallisten kemikaalien vuoksi erityisiä valvontakäyntejä tehdään seuraavasti: ilotulitteiden varastointi ja myynti, vaarallisten kemikaalien vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin tarkastukset, nestekaasulaitteistojen tarkastukset ja öljylämmityslaitteistojen tarkastukset.

Erikseen suoritettavat vaarallisten kemikaalien tuotantolaitosten ja laitteistojen tarkastukset ovat maksullisia noudattaen valtion maksuperustelaisissa säädettyjä periaatteita. Hinnat vahvistetaan pelastuslaitoksen hinnaston hyväksymisen yhteydessä.

Tavoite

Vaarallisiin kemikaaleihin liittyvää valvontaa tekevän henkilöstön osaamista kehitetään edelleen niin, että toiminnanharjoittajien neuvonta ja valvonta on tasapuolista ja lain mukaista. Alueen vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin tuotantolaitosten valvonta on tehty lainsäädännön mukaisesti ja laitoksia ohjataan ja neuvotaan. Pelastuslaitos osallistuu valtakunnallisiin kemikaalilyhteistyöryhmiin.

Päätös

- Kemikaalivalvontasuunnitelmassa tarkennetaan kemikaalivalvonnan valvontatehtävät. Kemikaalivalvontasuunnitelma päivitetään ja hyväksytään valvontasuunnitelman yhteydessä vuosittain.
- Pelastuslaitoksen henkilöstö suorittaa valvontatehtävien yhteydessä kemikaalivalvontaa.
- Pelastuslaitos vahvistaa asiantuntijuutta kouluttamalla kemikaalivalvontaa tekevää henkilökuntaa säännöllisesti.
- Pelastuslaitoksen kemikaalivalvonnan kouluttamiseen ja vaativien kemikaalikohteiden valvontaan edellytetään henkilöstöresursointia seuraavasti:
  - noin 0,3 HTV/ vuosi riskienhallinnan tulosalueella

3.6 Nuohous

Säädösperuste: Pelastuslaki 379/2011 13a ja 13b§.

Nykytila

Pelastuslaitos valvoo rakennusten savuhormien nuohoamisvelvoitetta normaalien valvontatehtävien yhteydessä sekä antaa ohjausta sekä neuvontaa nuohoukseen liittyen. Pelastuslaitos reagoi nuohojien antamiin vikailmoituksiin.

Nuohouspalvelujen järjestämistä koskevat pelastuslain muutokset tulivat voimaan 1.1.2019.

Pelastuslaitoksilta on poistunut velvoite huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Nuohouspalvelut vapautuivat kilpailulle vuoden 2019 alussa jo osassa maata. Siirtymäkauden päätyttyä 30.6.2019 loputkin alueelliset piirinuohoussopimukset raukesivat ja entinen piirinuohousjärjestelmä päättyi koko maassa.

Koko maassa siirryttiin nuohouspalvelujen vapaaseen tarjontaan, kun se aikaisemmin oli järjestetty siten vain osassa maata. Nuohouspalveluja saa jatkossakin tarjota vain nuohoojan ammattitutkinnon suorittanut henkilö. Rakennuksen omistajan ja haltijan velvoite huolehtia tulisijojen ja savuhormien säännöllisestä nuohouksesta säilyi entisenä, samoin nuohouksen määrävälit.

Tavoite

Pelastuslaitos seuraa Sisäministeriön nuohousuudistukseen asettaman seurantaryhmän työtä ja antaa työryhmän pyytämät raportit nuohousuudistuksen seurantaan liittyen.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa nuohouksen suorittamisen valvontaa normaalin valvontatyön sekä paloturvallisuuden itsearvioinnin yhteydessä, reagoi nuohojien antamiin vikailmoituksiin valvonnan keinoin, sekä ohjaa sekä neuvoo nuohoukseen liittyvissä asioissa.
- Pelastuslaitos antaa Sisäministeriön nuohousuudistuksen seurantaryhmälle tarvittaessa niiden pyytämät selvitykset nuohousuudistuksen onnistumista ajatellen.

3.7 Pelastustoiminta

Pelastuslain (379/2011) 32§:n mukaisesti pelastustoimintaan kuuluu hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen ja tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen. Pelastustoimintaan kuuluvat myös edellä mainittujen tehtävien liittyvät viestintä-, johtamis-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

3.7.1 Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin

Pelastuslaitoksen voimavarat mitoitetaan siten, että niillä pystytään vastaamaan mahdollisimman tehokkaasti onnettomuustilanteissa ja saavuttamaan onnettomuuskohteeseen riittävän nopeasti. Voimavarojen ja tavoitettavuuden taustalla on tehty riskianalyysi ja riskialuejako, joka jakaa kaikki alueet 1 km x 1 km kokoisiksi ruuduiksi määräten kullekin oman riskiluokkansa. Riskiluokkajako on toteutettu regressiomallin mukaisesti 1-4 luokkiin.

Riskiluokkien määrittäminen perustuu regressiomallilla määritettyä riskitasoa. Regressiomallin selittäjinä ovat asukasluku, kerrosala ja niiden yhteisvaikutus. Regressiomalli on kehitetty toteutuneiden rakennuspalojen perusteella. Mallin avulla ennustetaan riskitaso kullekin 1 km x 1 km ruudulle.

I Riskiluokka	Riskitaso ≥ 1
II Riskiluokka	$0,25 \leq \text{Riskitaso} < 1$
III Riskiluokka	$0,1 \leq \text{Riskitaso} < 0,25$
IV Riskiluokka	Riskitaso $< 0,1$

Regressiomallilla määritellyn riskitason lisäksi pelastuslaitos arvioi ne riskiruudut, joissa on tapahtunut riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia viiden vuoden seurantajaksolla keskimäärin vähintään kaksi vuosittain. Pelastuslaitos voi arvioinnin perusteella korottaa riskiruudun riskiluokkaa seuraavasti:

- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan I
- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään kaksi mutta vähemmän kuin 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan II

Toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012) määrittelee kuhunkin riskiluokkaan ensimmäisen yksikön ja pelastusjoukkueen osalta tavoitteelliset toimintavalmiusajat.

- I-riskiluokassa ensimmäisen yksikön tavoitteena on saavuttaa onnettomuuspaikka kuudessa minuutissa, siitä kun yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla paikalla 20 minuutissa, lukuun ottamatta pelastustoiminnan johtajaa.
- II-riskiluokassa ensimmäisen yksikön tavoitteena on saavuttaa onnettomuuspaikka 10 minuutissa, siitä kun yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla paikalla 30 minuuttia, lukuun ottamatta pelastustoiminnan johtajaa.
- III-Riskiluokassa osalta ensimmäisen yksikön tavoitteena on saavuttaa onnettomuuspaikka 20 minuutissa, siitä kun yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla paikalla 30 minuuttiin, lukuun ottamatta pelastustoiminnan johtajaa.
- IV-riskiluokan asuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin mitä on aikaisemmissa riskiluokissa määritelty. Mikäli pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on erityisesti kiinnitettävä huomiota omatoimiseen varautumiseen.

Pelastustoiminnan toimintavalmius koostuu viidestä osatekijästä: Henkilöstö (määrä ja laatu), kalusto (määrä ja laatu), toiminnalliset suunnitelmat, johtamisen organisoituminen ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla tarkoitetaan aikaa siitä kun ensimmäinen yksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Määrittelyn mukaisesti tehokas pelastustoiminta katsotaan alkavaksi, kun:

- tulipaloissa on vesi työparin suihkuputkella tai savusukellustehtävässä savusukelluksen aloittamisilmoituksesta

- liikenneonnettomuuksissa sillä tarkoitetaan tilannetta jossa syttymisen estämiseksi on tehty toimenpiteet ja kiinnijuuttuneen potilaan ollessa tarvittava pelastusvälinesarja on selvitetty
- kemikaalionnettomuuksissa sillä tarkoitetaan kemikaalisukellusta, joka edellyttää roiske-tiiviistä suojapukua, on mahdollista aloittaa
- pintapelastus tai ihmisen pelastamistehtävissä sitä, että tarvittava pelastuskalusto on selvitetty ja toiminta voi alkaa.

Yksiköllä tarkoitetaan henkilöä tai henkilöstöä, kulkuneuvoa ja kaluston muodostama toiminta-kokonaisuutta, joka kykenee itsenäiseen toimintaan. Pelastusryhmä muodostuu johtajasta, vä-hintään kolmesta ja enintään seitsemästä henkilöstä ja tehtävän tarvittavasta ajoneuvosta ja ka-lustosta. Pelastusjoukkue koostuu johtajasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastus-ryhmästä. Pelastuskomppania koostuu johtajasta, avustavasta esikunnasta ja vähintään kah-desta ja enintään viidestä pelastusjoukkueesta (Toimintavalmiuden suunnitteluohje, SM 21/2012).

Nykytila

Pelastuslaitos seuraa ja ennakoii riskialueiden kehittymistä alueella. Toimintavalmiusaikojen täyt-tymisprosenttia seurataan riskiluokittain kiireellisissä tehtävissä. Vuosien 2015–2019 ajanjaksolla toimintavalmius on toteutunut kiireellisissä tehtävissä I-III riskiluokissa seuraavasti:

Asia	Arvo	Selite
Ensimmäinen yksikkö on ta-voittanut onnettomuuspai-kan	81 % tehtävistä	Aika hälytyksestä, onnettomuus-paikalle saapumiseen. (Tavoitteet: I-riskiluokka 6 min, II-riskiluokka 10 min, III-riskiluokka 20min)
Pelastustoiminnan toiminta-valmius aika on täyttynyt	81 % tehtävistä	Aika hälytyksestä siihen kunnes edellä mainittu tehokas pelastus-toiminta alkaa. (Tavoitteet: I-riskiluokka 11 min, II-riskiluokka 14 min, III-riskiluokka 22 min)
Keskimääräinen toimintaval-miusaika (mm:ss)	11 minuuttia ja 8 sekuntia	Keskimääräinen pelastustoiminnan toimintavalmiusaika I-III riskiluok-kien kaikissa kiireellisissä tehtä-vissä.

Taulukko 2. Toimintavalmiuden toteutuminen vuosina 2015-2019.

Päätös

- Pelastuslaitoksen ensimmäinen yksikkö saavuttaa kiireellisissä pelastustehtävissä riskiruuduille asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 % tehtävistä riskiluokissa I-III.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika täyttyy vähintään 50 % kiireellisistä tehtävistä riskiluokissa I-III.
- Pelastuslaitoksen keskimääräinen toimintavalmiusaika tavoite, I-III riskiluokissa, kaikissa kiireellisissä tehtävissä on 11 minuuttia.

3.7.2 Pelastustoiminnan valmius

Pelastustoiminnan valmius on tuotettu Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutulla alueella pääsääntöisesti aktiiviyöajalla suuremmissa kaupungeissa ja vapaamuotoisen varallaololla muulla alueella. Työtuomioistuin totesi tuomioissaan vuonna 2020 TT 2020:30 ja TT 2020:31, että työnantajan varallaoloksi katsoma aika oli työaika. Riidoissa oli kyseenä erilaisia tapauksia jossa palveluntuotantoon on käytetty vapaamuotoista varallaoloa eri vaatimuksin. Valmiusaikaa koskevan ehdon katsottiin rajoittaneen merkittävästi varallaolijoiden mahdollisuuksia viettää vapaa-aikaansa haluamallaan tavalla.

Vapaamuotoisen varallaolon korvaavan järjestelyn suunnittelu Kainuun pelastuslaitoksella on aloitettu vuonna 2020 yhteistyössä henkilöstön kanssa. Vapaamuotoisella varallaololla on tuotettu valmiutta 65,8 henkilötyövuoden työpanoksella. Vapaamuotoisen varallaolon poistuminen lisää vastaavasti päätoimisesti työskentelevien henkilöiden tarvetta. Vapaamuotoisen varallaolon korvaaminen aktiiviyöajalla lisää merkittävästi henkilöstökustannuksia. Mikäli vapaamuotoinen varallaolo korvataan kokonaan aktiiviyöajalla, vaikutuksina on laskettu tulevan henkilöstön lisäyksenä 34 henkilötyövuotta ja kustannukseksi tulee kokonaisuudessaan n. 1,9 miljoonaa euroa.

Kainuun pelastuslaitoksella ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän on menneillään yhteistyön syventämisen valmistelu. Valmistelun tuomalla yhteistyöllä voidaan saavuttaa sellaista toiminnallista ja kokonaistaloudellista lisäarvoa, jota Kainuun pelastuslaitoksen tai Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ei yksin ole mahdollista saavuttaa (kts. kohta 4.1).

Nykytila

Pelastuslaitoksen toimintavalmius on järjestetty aktiiviyöajalla ja vapaamuotoisella varallaololla. Vahvuudet on ilmoitettu muodossa 0+0+1...1+1+5 (päällystö + alipäällystö + miehistö) Vuoden 2020 tavoitevahvuus:

TAVOITEVAHVUUS PERUSVALMIUDESSA	ARKISIN 8-16	ARKI 16-8 JA VIIKONLOPPU
Kajaani – Sotkamo -tulosityksikkö		
Kajaani	1+1+5	1+1+5 (aktiiviyöajalla)
Vuolijoki	0+0+1	0+1+1 (vvo*)
Sotkamo	0+1+1	0+1+0 (aktiiviyöajalla) 0+0+2 (vvo*)
<i>Toimialue yhteensä</i>	1+2+7	1+3+8
Muu Kainuu -tulosityksikkö		
Suomussalmi	1+1+1	0+1+0 (aktiiviyöajalla) 0+0+2 (vvo*)
Hyrnsalmi	0+0+1	0+1+1 (vvo*)
Kuhmo	0+1+1	0+1+0 (aktiiviyöajalla) 0+0+2 (vvo*)
Puolanka	0+0+2	0+1+1 (vvo*)
Ristijärvi	0+0+1	0+1+1 (vvo*)
Paltamo	0+1+1	0+1+0 (aktiiviyöajalla) 0+0+1 (vvo*)
Vaala	0+0+1	0+1+1 (vvo*)
<i>Toimialue yhteensä</i>	1+3+8	0+7+9
<i>Pelastuslaitos yhteensä</i>	2+5+15	1+10+17

Taulukko 3. Vuosi 2020 tavoitevahvuudet virka-aikana ja virka-ajan ulkopuolella. (*Vapaamuotoinen varallaolo)

Tavoite

Kuntatyönantajien ja Kainuun kuntien ohjeistuksen mukaisesti palvelut tulee järjestää työvuoroluetteloon suunnitellun työajan puitteissa, jos se on mahdollista. Vapaamuotoista varallaoloa järjestetään vain, jos se on toimintojen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Vapaamuotoista varallaoloa järjestettäessä on tarkoin noudatettava sovellettavan virka- ja työsopimuksen määräyksiä. Vapaamuotoista varallaoloa voidaan käyttää täydentävänä niin, ettei siitä muodostu työaikaa.

Vapaamuotoisen varallaolon poistumisen vaikutuksena Kainuun pelastuslaitos toteuttaa palvelukonseptimuutoksen vaiheistamalla ja yhteistyötä syventäen Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa seuraavasti:

Vaihe 1, vuosi 2021

- Riskiperusteisesti ja maantieteellisesti kattavasti paloasemaryhmittäin lisätään päätoimista henkilöstöä, joka muodostaa toimintavalmiuden kiireellisen avun tuottamiseen.
- Toimenpidepalkkainen henkilöstö osallistuu pelastustoiminnan muodostelman täydentymiseen ja suuronnettomuusvalmiuden tuottamiseen pelastuslaitoksen johtamisohjeen mukaisesti.
- Pelastuslaitos kehittää henkilöstön kanssa vaihtoehtoja vapaamuotoisen varallaolon korvaavaksi järjestelyksi ja hälytysaktiivisuuden parantamiseen vapaa-ajalta.
- Pelastuslaitos neuvottelee palokuntasopimukset alueen palokuntayhdistysten kanssa.
- Pelastuslaitos suunnittelee ja pilotoi yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa yhteistyön eri muotoja kehittämissuunnitelman mukaisesti sekä toteuttaa tarvittavat rekrytoinnit. (kts. 4.1. kohta)

Vaihe 2, vuosi 2022

- Pelastuslaitos vahvistaa yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa, yhteistyön valmistelun ja pilotointien perusteella tulleet palveluntuotantomallit vuodelle 2022 sekä suorittaa tarvittavat rekrytoinnit.
- Toimenpidepalkkainen henkilöstö osallistuu pelastustoiminnan muodostelman täydentymiseen ja suuronnettomuusvalmiuden tuottamiseen pelastuslaitoksen johtamisohjeen mukaisesti.
- Pelastuslaitos arvioi yhteistyössä henkilöstön kanssa vaihtoehtoja vapaamuotoisen varallaolon korvaavaksi järjestelyksi sekä pilotoidaan kehitettyjä malleja käytännössä hälytysaktiivisuuden parantamiseen vapaa-ajalta.
- Pelastuslaitos suunnittelee yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa yhteistyön eri muotoja kehittämissuunnitelman mukaisesti sekä toteuttaa tarvittavat rekrytoinnit. (kts. 4.1. kohta)

Vaihe 3, vuosi 2023

- Uuden Sote – maakunnan aloittaessa toiminnan, pelastustoimi on rinnakkainen toimiala Soten kanssa. Vuosien 2021 ja 2022 aikana sovitut yhteistyötoimintamallit käynnistyvät.
- Pelastuslaitoksen ensilähdön valmius perustuu päätoimiseen henkilöstöön aktiivisella työllä.
- Toimenpidepalkkainen henkilöstö osallistuu pelastustoiminnan muodostelman täydentymiseen ja suuronnettomuusvalmiuden tuottamiseen pelastuslaitoksen johtamisohjeen mukaisesti.

Päätös

- Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan resurssit kootaan koko Kainuun alueen henkilövahvuudesta.
- Pelastustoiminnan valmius ensilähdön kiireellisiin tehtäviin ylläpidetään päätoimisella aktiivijoukolla taulukon 4 mukaisella tasolla.
- Pelastustoiminnan muodostelmien täydentyminen toteutetaan vapaamuotoisella varallaololla tai muilla järjestelyillä pelastuslaitoksen johtamisohjeen mukaisesti.
- Pelastuslaitos toteuttaa muutoksen palvelukonseptissa seuraavin vaihein:
  - vaihe 1 mukaisesti 31.12.2021 mennessä
  - vaihe 2 mukaisesti 31.12.2022 mennessä
  - vaihe 3 mukaisesti 31.12.2023 mennessä.

Paloasema	Paloasema-ryhmä	Toimialue	2021: tavoite vahvuus 24/7	2022: tavoite vahvuus 24/7	2023: tavoite vahvuus 24/7
Kajaani – Vuolijoki	Kajaani-Vuolijoki	ETELÄINEN	yht. 1+1+7	yht. 1+1+9	yht. 1+1+9
Kuhmo	Kuhmo-Sotkamo				
Sotkamo					
Suomussalmi	Suomussalmi-Puolanka	POHJOINEN	yht. 0+0+4	yht. 0+0+5	yht. 0+0+6
Puolanka					
Paltamo	Paltamo-Ristijärvi-Hyrnsalmi				
Ristijärvi					
Hyrnsalmi					
Kainuun pelastuslaitos yhteensä:			1+1+11	1+1+14	1+1+15
Kainuun pelastuslaitoksen kuntataajamissa sijaitsevilla paloasemilla tuotetaan pelastustoimen palveluita arkipäivisin.					
Pelastusmuodostelmien täydentyminen varmistetaan vapaamuotoisella varallaololla tai muilla järjestelyillä.					

Taulukko 4. Pelastustoiminnan valmiuden tavoitevahvuudet (ympäri vuorokautinen valmius) vuosittain eri toimialueilla.

3.7.3 Suuronnettomuusvalmius

Toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012) määrittää, että alueen pelastustoimen tulee kyetä perustamaan suuronnettomuusvalmius 2 tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. Suuronnettomuusvalmius tarkoittaa vähintään pelastusyhtymän muodostamaa kokonaisuutta, joka kykenee keskeytyksettömään toimintaan. Alueen pelastustoimi päättää palvelutasopäätöksessään, mikä on riskien perusteella tarvittava suuronnettomuusvalmius.

Kainuun alueellinen riskinarvio 2018 määrittää todennäköisimmiksi suuronnettomuustilanteiksi seuraavat:

- Vakava lentoliikenneonnettomuus
- Vakava raideliikenneonnettomuus
- Vakava maantieliikenneonnettomuus
- Vakava rakennuspalo hoitolaitoksessa

Nykytila

Kainuun väestön määrä vähenee ja väestö ikääntyy, jonka myötä toimenpidepalkkaisen henkilökunnan osuus palveluntuotannossa myös vähenee. Pelastuslaitos kykenee ylläpitämään kahden pelastuskomppanian kokoista suuronnettomuusvalmiutta, joka riskeihin suhteutettuna katsotaan riittäväksi.

Pelastuslaitos on pyrkinyt tekemään yhteistyötä lähialueen pelastuslaitosten kesken myös suuronnettomuusvalmiuden osalta. Tästä yhtenä esimerkkinä Arktinen pelastusjoukkue, joka tuo yhden keinon lisää Pohjois-Suomen pelastuslaitosten valmiuteen.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää kahden pelastuskomppanian kokoinen suuronnettomuusvalmius ja täydentää sitä syventämällä yhteistyötä viereisten pelastuslaitosten kanssa.

Päätös

- Pelastuslaitos ylläpitää kahden pelastuskomppanian kokoista suuronnettomuusvalmiutta. Yksi pelastuskomppania muodostetaan Pohjoiselle toiminta-alueelle ja yksi pelastuskomppania Eteläiselle toiminta-alueelle.
- Pelastuslaitos jatkaa ja kehittää yhteistyötä Arktisen pelastusjoukkueen osalta.
- Pelastuslaitos päivittää yhteistyösopimukset pelastustoiminnan ja suuronnettomuusvalmiuden osalta viereisten pelastuslaitosten kesken 31.12.2021 mennessä.

3.7.4 Pelastustoiminnan johtaminen ja johtovastuut

Pelastustoimintaa johtaa pelastuslain (379/2011) 34§ mukainen ja pelastusasetuksen (407/2011) 6§ kelpoisuuden omaava pelastusviranomainen. Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoiminnan johtaja vastaa tehtävän asianmukaisesta suorittamisesta viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastuslain (379/2011) 35 § mukaan jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Nykytila

Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä on toteutettu porrastetusti. Pelastusyksikköä tai -ryhmää johtaa pelastusviranomainen tai tilapäisesti sivutoiminen ryhmänjohtaja. Mikäli tehtävää paikalla suorittavassa pelastusyksikössä ei ole pelastusviranomaista, toimii päivystävä palomestari pelastustoiminnan johtajana. Tällöin sivutoiminen ryhmänjohtaja toimii tilannepaikan johtajana päivystävän palomestarin antamien ohjeiden mukaisesti.

Pelastusjoukkuetta johtaa päällystö- alipäällystöviranhaltija. Se kootaan vähintään kahdesta pelastusryhmästä. Tilapäisesti pelastusjoukkuetta voi johtaa myös miehistöviranhaltija.

Pelastuskomppaniaa johtaa päällystöviranhaltija. Se kootaan vähintään kahdesta pelastusjoukkueesta ja pelastustoimintaa johtajaa avustavasta esikunnasta. Tilanteissa joissa pelastuskomppania hälytetään tehtävälle, hälytetään myös vapaalta päällystöviranhaltijoita tukemaan pelastustoiminnan johtajaa. Perusvalmiudessa päivittäisiä valmiuksista ja tehtävistä vastaa Kainuun alueella päivystävä palomestari (P30) pelastuslaitoksen johtamisohjeiden mukaisesti.

Kainuun pelastuslaitoksella on riskiperusteisesti ja olosuhteiden (esim. sää) vaikutusten mukaisesti varmistettu johtamisvalmiutta (P31) päällystön varallaololla.

Kainuun pelastuslaitoksen valmiutta häiriötilanteisiin ja suuronnettomuudenvaralta tehostetaan etupainotteisesti ja joustavasti. Tehostamisen keinoja ovat johtamisvalmiuden ja tilannekuvan ylläpitämisen tehostaminen, sekä pelastustoimintaan osallistuvien resurssien valmiuden tehostaminen. Pelastuslaitos voi tehostaa valmiuttaan myös sellaisissa tilanteissa, joissa varaudutaan tukemaan muuta viranomaista tai tahoja tilanteen hoitamisessa tai jotka uhkaavat pelastuslaitoksen perustoimintaa.

Kainuun pelastuslaitoksen valmiusasteita ovat:

- perusvalmius
- tehostettu seuranta
- tehostettu valmius
- täysvalmius

Tavoite

Päivystävän päällikön (P20) yhteisen järjestelmän luomisesta Kainuun, Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen kesken on sovittu vuonna 2020. Yhteinen päällikkö päivystysjärjestelmä on tavoite aloittaa vuoden 2021 alusta, solmittavan yhteistyösopimuksen mukaisesti. Yhteisellä päivystävän päällikön järjestelyllä varmistetaan johtamisvalmius suurissa tehtävissä ja häiriötilanteiden alkuvaiheessa, ennen kuin Kainuun pelastuslaitoksen johtokeskus on saatu perustettua.

Pelastustoiminnan johtaminen perustuu johtamisjärjestelmän (PEKE/KEJO) hyödyntämiseen ja sähköiseen alustaan. Tällä varmistetaan sujuva yhteistyö Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken ja päällikköpäivystyksen toteuttamiseen.

Pelastuslaitosten suorituskyky – hanke on asetettu Sisäministeriön yhdeksi kärkihankkeeksi. Hankkeessa määritellään kansalliset ja alueelliset suorituskykyvaatimukset, suorituskyvyt ja näiden mahdolliset poikkeamat. Tällaisia ovat mm. ”valtakunnalliset ja alueelliset tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt ja muu pelastustoiminnan johtamisen edellyttämä erityisvalmius”

Päätös

- Pelastustoiminnan johtamisvalmius varmistetaan aktiiviyöajalla ja sekä hälytysvastesuunnittelulla.
- Pelastustoiminnan muodostelmien johtaminen toteutetaan kolmiportaisena johtamisjärjestelmän mukaisesti.
- Pelastuslaitoksen päivystävä palomestari (P30) toimii aktiiviyöajalla(24/7). Pelastuslaitoksen alueella ylläpidetään johtokeskusta, varajohtopaikkaa sekä kahta liikkuvaa johtoyksikköä.
- Pelastuslaitoksen valmiutta säädetään johtamisohjeen ja valmiudenkohottamisparametrien mukaisesti.
- Suuronnettomuusvalmiutta edellyttävien onnettomuustilanteiden johtamisvalmius kootaan päällystön ryhmähälytyksillä.
- Alueen pelastusviranomaisen johtamistason varmistamiseksi ja tueksi muodostetaan päällikköpäivystys (P20). Tämä toteutetaan yhteistyössä Kainuun, Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten kanssa.
- Pelastuslaitos huomioi pelastustoiminnan johtamisen suunnittelussa ja toteuttamisessa Pelastuslaitosten suorituskyky -hankkeen mukaiset sisältökirjaukset.

3.7.5 Pelastustoiminnan edellyttämä kalusto

Pelastustoiminnan tehokas suorittaminen vaatii määrältään ja laadultaan riittävästi kalustoa. Päivittäisten onnettomuuksien edellyttämä toimintavalmius turvataan riskiperusteisesti sijoitetuilla kalustolla, jota ovat esimerkiksi: johtoyksikkö, sammutusyksikkö, säiliöyksikkö, säiliösammutusyksikkö, kevytpelastusyksikkö, raivausyksikkö, pelastussukellusyksikkö, puomitikasyksikkö, kemikaalintorjuntayksikkö, miehistöyksikkö ym. Yksiköt sisältävät toiminnassa käytettävän pienkaluston. Pelastustoiminnan kalustoon kuuluu myös kontteja, perävaunuja, maastoajoneuvoja, veneitä ja aluksia.

Nykytila

Jokaisella paloasemalla on kalustollinen valmius itsenäiseen pienten onnettomuustilanteiden suorittamiseen ja kyky aloittaa pelastustoiminta suuremmissa onnettomuustilanteissa. Kalustollinen jatkuvuus ja erityiskaluston käyttö on varmistettu hälytysvastein.

Kaluston hankinta on toteutettu pienkaluston osalta käyttötalouden menoin ja suuremmat kaluston hankinnat kuten ajoneuvot, on toteutettu vuosittain vahvistettavan investointisuunnitelman mukaisesti (kts. 4.5 kohta).

Päätös

- Pelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palvelut määrällisesti, laadullisella ja ajanmukaisella riskiperusteisesti sijoitetulla kalustolla.
- Suurempien onnettomuustilanteiden sekä erilaisten suurien torjuntatehtävien (esim. öljyntorjunta, vaarallisten aineiden torjunta, vahingontorjunta) edellyttämä erikoiskalusto keskitetään riskiperusteisesti ja toimialueiden mukaisesti.
- Pelastuslaitokselle hankitaan vuosittain kalustoa talousarvioon liitettävän investointisuunnitelman perusteella. Investointisuunnitelma kirjataan palvelutasokaudelle kohdan 4.5 mukaisesti.

3.7.6 Pelastushenkilöstön koulutus

Kainuun pelastuslaitoksen päätoimisen henkilökunnan viikkoharjoitus ja koulutuskäytännöt sekä työterveystarkastukset perustuvat sisäministeriön ohjeissa määriteltyihin sisältövaatimuksiin. Noudatettavia ohjeista ovat mm. Pelastussukellusohje 48/2007 SM, Korkealla työskentely pelastustoimessa A:72 ja Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä.

Kainuun pelastuslaitoksen vapaaehtoisen- ja sopimushenkilöstön koulutus perustuu Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Pelastusopiston laatimiin opetussuunnitelmiin. Vapaaehtoisen- ja sopimushenkilöstön kouluttajakoulutuksen osalta on meneillään siirtymävaihe, jonka mukaisesti kouluttajien koulutus siirtyi SPEK:ltä Pelastusopistolle vuoden 2019 alusta. Siirtymäkausi jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka.

Päätös

- Kainuun pelastuslaitos noudattaa päätoimisen henkilökunnan kouluttamisessa ja työterveystarkastuksien toteuttamisessa voimassa olevien sisäministeriön ohjeiden sisältövaatimuksia.
- Kainuun pelastuslaitos noudattaa sopimushenkilöstön kouluttamisessa voimassa olevaa vapaaehtoisen- ja sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän sisältämien opetussuunnitelmien sisältövaatimuksia.
- Kainuun pelastuslaitos huolehtii siitä, että pelastuslaitoksen päätoimisessa henkilökunnassa on riittävä määrä Pelastusopiston kouluttajarekisteriin merkittyjä vastaavia kouluttajia.

3.7.7 Pelastussukellus

Sisäministeriön laatiman pelastussukellusohjeen (48/2007) mukaisesti pelastussukelluksella tarkoitetaan savu-, kemikaali- ja vesisukellusta. Lisäksi pelastussukelluksen käsitellään pintapelastusta. Pelastussukellus on työturvallisuuslain 11 §:n mukaisesti erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jota saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva henkilö.

Lisäksi Sisäministeriö on laatinut ohjeen (5/2016) pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. Pelastustoimintaan osallistuvan henkilökunnan toimintakyvyn arviointi ja kehittäminen toteutetaan edellä mainitun ohjeessa määriteltyjen sisältövaatimusten mukaisesti.

3.7.7.1 Savusukellus

Pelastussukellusohjeen (48/2007) mukaisesti savusukellus on toimintaa, jolla tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun tilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen.

Savusukellus voidaan aloittaa turvallisesti, jos pelastusyksikössä on vähintään neljä savusukelluskelpoista henkilöä. Jos kyseessä on asuinrakennus ja jos palo yhdessä huoneistossa, voidaan savusukellus aloittaa, jos sukelluspari on savusukelluskelpoinen ja suojaripari kykenee käyttämään paineilmahengityslaitetta. Erityisen vaativissa kohteissa (esim. tunnelit, maanalaiset tilat tai niihin verrattavat pitkää savusukellusaikaa edellyttävät tilat) ei ole turvallista aloittaa savusukellusta 1+3 vahvuisella pelastusyksiköllä. Näitä erityisen vaativia kohteita varten on tehtävä erillinen toimintasuunnitelma savusukellusta varten.

Päätös

- Savusukellusvalmiutta ylläpidetään Kainuun pelastuslaitoksen alueella toimialueittain Pohjoinen ja Eteläinen.
- Savusukeltajat täyttävät edellä esitettyjen ohjeiden vaatimukset.
- Savusukelluskelpoiset henkilöt nimetään vuosittain.

3.7.7.2 Kemikaalisukellus

Pelastussukellusohjeen (48/2007) mukaisesti kemikaalisukellus on toimintaa, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellusta eivät ole sellaiset opastus-, avustus- asiantuntija-, jälkiraivaustehtävät, joissa ei ole olennaista kemikaalialtistuksen vaaraa.

Tavanomaisella kemikaalionnettomuustilanteella tarkoitetaan tilannetta, johon yksi kemikaalisukelluspari kykenee ja johon ei liity erityisiä vaaratekijöitä eikä huonoa näkyvyyttä ja jossa vuotaneen kemikaalin saastuttamat henkilöt ja henkilösuojaimet voidaan huuhdella huuhtelupajalla.

Vaativalla kemikaalisukelluksella tarkoitetaan tilannetta, jossa ainakin yksi seuraavista edellytyksistä on voimassa:

- 1) kemikaalisukellustehtävä vaatii enemmän työtä, kuin mitä yksi kemikaalisukelluspari pystyy tekemään
- 2) tilanteeseen liittyy erityisiä tai huonosti tunnettuja vaaratekijöitä
- 3) vuotanut kemikaali on myrkyllistä ja huonosti veteen liukenevaa
- 4) kemikaalin likaamat henkilöt ja henkilösuojaimet on pestävä puhdistuspaikalla
- 5) kohteessa on pitkät tai epätavalliset hyökkäysreitit, huono näkyvyys tai paluureitti saattaa tukkeutua
- 6) kun pelastettavia kemikaalille altistuneita uhreja on välittömänä vaaran alueella useampi kuin kaksi.

Kemikaalisukellus ja kemikaalien torjunta tarvitsee eritasoista erikoiskalustoa. TOKEVA 2020 ohjeessa on riskin arvion määrittämät kalustusositustasot 1-4. Kalustotasot 1 ja 2 ovat tasoja, ei merkittävälle ja vähäisille riskeille. Kalustotaso 3 on suurille kemikaaliriskeille, kuten esimerkiksi kemikaalikuljetuksille. Kalustotaso 4 on merkittävälle kemikaaliriskeille kun alueella on merkittäviä kemikaalin käsittelypaikkoja ja varastoja.

Kainuun pelastuslaitoksen alueella ei sijaitse pelastuslain (379/2011) 48§ kohdan 4) mukaista vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annetun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:n mukainen järjestelyratapihaa. VAK-vaunuja tilapäisesti säilytetään Kainuun pelastuslaitoksen alueen ratapihoilla (Murtojärvi, Kajaani, Kontiomäki). VAK-vaunujen tilapäisestä säilytyksestä VAK-ratapihojen ulkopuolella, ilmoittaminen pelastusviranomaiselle on puutteellista OTKES R2018-01 -raportin mukaisesti.

Päätös

- Kemikaalisukellusvalmiutta ylläpidetään Kainuun pelastuslaitoksen alueella toimialueittain Pohjoinen ja Eteläinen.
- Pelastuslaitoksen vaarallisten aineiden torjuntavalmius kehitetään nykyisestä TOKEVA 3:sta TOKEVA 4:seen 31.12.2023 mennessä.

3.7.7.3 Pintapelastus

Pelastussukellusohjeen (48/2007) mukaisesti pintapelastus on toimintaa, jolla tarkoitetaan veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Pintapelastusvalmiudella tarkoitetaan esimiehen, kuljettajan ja työparin muodostamaa 1+3 vahvuista pelastusyksikköä.

Päätös

- Pintapelastusvalmiutta ylläpidetään Kainuun pelastuslaitoksen alueella toimialueittain Pohjoinen ja Eteläinen.

3.7.7.4 Vesisukellus

Vesisukelluksella tarkoitetaan tehtäviä, jotka edellyttävät vesisukelluslaitetta ja – varustusta ihmisen sekä omaisuuden pelastamiseksi ja ympäristövahinkojen torjumiseksi. Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset. Välittömällä vesisukellusvalmiudella tarkoitetaan välittömässä lähtövalmiudessa olevaa pelastusyksikköä, joka koostuu esimiehestä, kahdesta I-tason vesisukeltajasta ja sukellusavustajasta. Pelastusyksikkö voidaan koota tilannepaikalle useammasta toimipisteestä. Muulla vesisukellusvalmiudella tarkoitetaan pelastusyksikköä, joka koostuu esimiehestä, kahdesta vesisukelluskelpoisesta vesisukeltajasta ja sukellusavustajasta.

Päätös

- Rajoitettua välitöntä vesisukellusvalmiutta pidetään yllä Eteläisellä toimialueella, Kajaanin paloasemalla kahdessa työvuorossa ympärivuotisesti.

3.8 Varautuminen ja väestönsuojelu

3.8.1 Varautumisen lakisääteiset perusteet

Viranomaisten yleisestä varautumisveloitteesta säädetään valmiuslain (1552/2011) 12 §. Säädöksen mukaan mm. kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Pelastustoimen viranomaisten varautumisesta ja valmiussuunnitteluelvoitteesta säädetään pelastuslain (379/2011) 2 §, jonka mukaan toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava myös toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin (379/2011), 64 §. Varautumiseen sisältyviä etukäteen tehtäviä valmisteluja ovat mm. väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen ja kouluttaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustaminen ja ylläpitäminen, varautuminen valmiuslain 121 §:ssä tarkoitetun väestön siirtämisen toteuttamiseen sekä

huolehtia muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä. Muita vastaavia toimenpiteitä ovat mm. varautuminen valmiuslain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaan humanitaaristen tehtävien suorittamiseen, joidenka tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Lisäksi pelastustoimen viranomaisten tulee huolehtia niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Varautumisessa ja valmiussuunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon hallitusohjelma, keskeiset periaatepäätökset ja selonteot sekä strategia-asiakirjat, joita ovat mm. Osallistava ja osaava Suomi/ neuvottelutulos hallitusohjelmasta 3.6.2019, Suomen kansallinen riskiarvio 2018 (SM 5/2019), Kainuun alueellinen riskiarvio 2018, Sisäisen turvallisuuden selonteko (SM 8/2016), Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden keskinäisriippuvuus (SM 34/2016), Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (VNK 7/2016), Puolustusselonteko (VNK 5/2017), Pelastustoimen strategia 2025 (SM 18/2016) ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 (VN/ 2017). Muita huomioitavia asiakirjoja ja ohjeita ovat mm. Väestön suojaamisen strategia 2007 (SM), Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa (SM 26/2007), Säteilytilanneohje (SM 10/2016), kuntien jatkuvuudenhallinnan konsepti (KUJA 1 ja 2) sekä sosiaalihuollon, terveydenhuollon ja ympäristöterveydenhuollon organisaatioiden valmius- ja jatkuvuudenhallintakonsepti (Sotekuja).

Päätös

- Pelastuslaitokselle varautumisen, valmiussuunnittelun ja jatkuvuudenhallintavoitteiden toteuttaminen edellyttävät henkilöresursointia seuraavasti:
  - 2 HTV päätoimista varautumiseen kohdennettua henkilökuntaa ja 1 HTV tuotetaan hajautetusti pelastuslaitoksen päällystön tai muun henkilökunnan toimesta.

3.8.2 Varautumisen riskiperusteet

Sisäministeriön johdolla on laadittu yhdessä poikkihallinnollisesti muodostetun laadintaryhmän kanssa kansallinen riskiarvio 2018. Kansallisen riskiarvion laatimisen taustalla oleva unionin pelastuspalvelumekanismi kattaa ihmisen, ympäristön ja omaisuuden suojeleminen unionin alueella ja sen ulkopuolella tapahtuvissa luonnon ja ihmisen aiheuttamissa onnettomuuksissa (civil protection).

Kansallisessa riskiarviossa on pyritty huomiomaan häiriötilanteiden vaikutukset yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin ja pyritty löytämään riskejä, joilla on laajempaa kansallista merkitystä. Tämä tarkoittaa riskejä, joissa voimavarojen käyttöä pitää koordinoita useamman viranomaisen välillä, vähintään alueellisesti tai kansallisesti ja mahdollisesti myös muilta mailta apua pyytäen. Kansallisessa riskiarviossa tunnistettujen uhkamallien ja häiriötilanteiden osalta on arvioitu niiden todennäköisyyden muutostrendi. Vaikutusarvio laadittiin arvioimalla kunkin uhkamallin osalta, onko sillä välitön tai välillinen vaikutus yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Alueelliset

riskiarviot valmisteltiin samanaikaisesti kansallisen riskiarvioinnin yhteydessä omana prosessinaan. Kainuun alueen riskiarvion laadinnan toteuttamisen koordinointi toteutettiin Kainuun pelastuslaitoksen toimesta sisäministeriön toimeksiannon mukaisesti.

Evakuointisuunnitelman laadintaan sisältyvän uhka-arvion laatii puolustusvoimat, joka luovuttaa pelastusviranomaiselle suunnitelman laadintaan tarvittavat puolustus suunnittelun uhka-perusteet (Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta 2003).

Nykytila

Kainuun alueen riskiarvio laadittiin Kainuun pelastuslaitoksen johdolla poikkihallinnollisesti siten, että työryhmissä olivat edustettuina alueen kunnat, viranomaiset, elinkeinoelämä sekä järjestöt. Riskiarvion toteuttaminen perustui Suomen kansallisessa riskiarviossa 2015 (SM3/2016) tunnistettuihin riskeihin ja tapahtumaskenaarioihin, jotka ovat Suomessa mahdollisia. Skenaariot oli jaettu kahteen luokkaan: laajasti yhteiskuntaan vaikuttaviin tapahtumiin ja vakaviin alueellisiin tapahtumiin. Riskiarvion laadinnan tarkoituksena ei ollut tunnistaa ja listata kaikkia alueen mahdollisia tilanteita, vaan valita alueen toimijoille yhteisesti merkittävimmät uhkat tai häiriötilanteet. Kainuun maakunnan alueen riskiarvio valmistui 11/2018.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun aluetoimistolla järjestettiin 4.2.2020 yhteinen tilaisuus puolustusvoimien ja pelastuslaitoksien kesken. Pelastuslaitoksista paikalla olivat Jokilaaksojen pelastuslaitos, Kainuun pelastuslaitos ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitos. Tilaisuuden yhteydessä puolustusvoimat esittelivät ja luovuttivat pelastuslaitoksien käyttöön valmiuslain 1552/2011, 121 § mukaisen väestön siirtämisen suunnitelman (evakuointisuunnitelma) laadintaan tarvittavat uhkaperusteet.

Tavoite

Varautumisen tulee aina perustua riskien arviointiin. Riskiarvio tulee laatia riittävän kattavasti kansallisella sekä alueellisella tasolla kaikki uhkamallit tunnistuen. Uhkamallien tulee perustua kansallisesti ja alueellisesti tunnistettuihin uhkamalleihin. Uhkamalleja tarkennetaan uhka-arvioiden muutosten perusteella, jotka edellyttävät riskien jatkuvaa ja säännöllistä arviointia ja päivittämistä. Kainuun alueen riskiarvio on tarkoituksenmukaista päivittää kattamaan myös kansallisen riskiarvion 2019 tunnistamat uhkamallit, häiriötilanteet ja arvioida todennäköisyyden muutostrendi.

Päätös

- Pelastuslaitos sitoutuu koordinoimaan palvelutasokaudella Kainuun alueen poikkihallinnollisesti laadittavan riskiarvion päivittämisen joko sisäministeriön tai Kainuun kuntien toimeksiannon mukaisesti.
  - Koordinaation toteuttamisen henkilöresurssitarve on riskiarvion laadintavuonna noin 0,3 HTV.

3.8.3 Jatkuvuudenhallinta, varautuminen ja valmiussuunnittelu

Jatkuvuudenhallinta on prosessi, jolla tunnistetaan toiminnan uhkat ja arvioidaan niiden vaikutukset organisaatiossa ja sen toimijaverkostossa sekä luodaan toimintatapa häiriötilanteiden hallinnalle ja toiminnan jatkuvuudelle kaikissa olosuhteissa.

Varautuminen tarkoittaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset.

Valmiussuunnittelu on prosessi, jossa selvitetään häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutukset organisaation tehtäviin ja toimintaan, toiminnassa ja tehtävissä tapahtuvat muutokset, toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja toimenpiteet normaalioloihin palaamiseksi. Valmiussuunnittelun yksi tärkeä osa on valmiussuunnitelman laadinta.

Nykytila

Pelastustoimen tehtäviin sisältyvä jatkuvuudenhallinta, varautuminen ja valmiussuunnitelmien laatiminen on toteutettu osana päällystöviranhaltijoiden muita tehtäviä. Pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta ja varautumistoimenpiteet sekä valmiussuunnitelmien sisällöt ja yhteensopivuus muiden keskeisten sidosryhmien laatimien suunnitelmien sisältöjen kanssa on tästä em. tekijästä johtuen todettu hieman puutteellisiksi, jonka vuoksi jatkotoimenpiteet edellyttävät laaja-alaisempaa kokonaisuudenhallintaa ja aktiivista sidosryhmäyhteistyötä.

Tavoite

Pelastustoimen jatkuvuudenhallinnan, varautumisen ja valmiussuunnittelun tulee olla aktiivista ja arjessa mukana olevaa jatkuvaa toimintaa. Varautumisessa korostuu yhteiskunnan voimavarojen tehokas käyttö sekä eri viranomaisten ja yhteistyötahojen välinen yhteistoiminta.

Pelastustoimen suunnitelma-arkkitehtuurin tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus siten, että suunnitelmissa ei ole päällekkäisiä asioita ja suunnitelmat muodostavat yhtenäisen skaalautuvan kokonaisuuden. Toiminta-ajatuksena on, että päivittäisonnettomuuden toimintamalleja noudatetaan myös vaativissa pelastustoimen tehtävissä sekä mahdollisessa poikkeusolojen tilanteessa, ellei kyseiseen tilanteeseen ole erikseen suunniteltua tavallisuudesta poikkeavaa toimintamallia.

Jatkuvuudenhallinnan, varautumisen ja valmiussuunnittelun sisällöllisen vaikuttavuuden merkitystä osana päällystöviranhaltijoiden arjen toimenkuvaa on tarpeen korostaa ja tarvittaessa huomioida päällystöviranhaltijoiden tehtäväkuvasisältöjen laadinnan yhteydessä.

Päätös

- Pelastuslaitoksen elintärkeät toiminnot määritetään (perustehtävä vs. avaintoiminto) ja kohdennetaan jatkuvuudenhallintatoimenpiteet siten, että luodaan edellytykset pelastuslaitoksen palveluntuotannon toimintojen osalta kaikissa turvallisuustilanteissa seitsemän (7) vuorokauden ajan. Jatkuvuudenhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta laaditaan erillinen suunnitelma.
- Pelastuslaitoksen varautumisen ja valmiussuunnittelun painopisteet määritetään siten, että kyetään valmiuslain 17 luvun mukaiseen väestön varoittamiseen, evakuointiin ja suojaamiseen sekä omatoimisen varautumisen tukemiseen kaikissa turvallisuustilanteissa seitsemän (7) vuorokauden ajan. Varautumisen ja valmiussuunnittelun painopisteiden toteuttamisesta laaditaan erillinen suunnitelma.
- Pelastuslaitos huomioi palvelutasokaudella Sisäministeriön pelastusosaston kehittämishankkeiden (2021–2022) loppuraporttien sisältökirjaukset jatkuvuudenhallintaa, varautumista ja valmiussuunnitelmien sisältöä koskevilta osilta.

3.8.4 Varautuminen häiriötilanteisiin

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu (tulva) tai se voi aiheutua myös ihmisen toiminnasta, kuten esimerkiksi mellakka tai terrorismi. Häiriötilanne voi olla vaikutusalueeltaan joko kansallinen, alueellinen tai paikallinen tai se voi liittyä johonkin yksittäiseen toimintoon tai toimintakokonaisuuteen. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on määritelty elintärkeät toiminnot, jotka ovat yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömiä, kaikissa tilanteissa ylläpidettäviä toimintakokonaisuuksia. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ulottuvat poikkisektoraalisesti useiden toimijoiden lakisäätöihin tehtäviin ja osin alueille, joille ei voida määritellä yhtä ainoaa vastuutahoa.

Häiriötilanteisiin varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun erityislainsäädännön varautumisvelvollisuuteen. Pelastuslain 35 § mukaan jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajan toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Nykytila

Yhteiskunnan varautumisen vastuujako ja tehtävät perustuvat lainsäädäntöön ja varautumisesta huolehtiminen on osa kaikkien toimijoiden päivittäistä toimintaa. Varautumalla normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin yhteiskunnan toimijat varmistavat toimintakykynsä sekä normaaliolojen, että mahdollisesti uusien, tavanomaisesta poikkeavien tehtäviensä hoitamiseen kaikissa tilanteissa.

Johtosuhteet, organisaatiot ja vastuujako säilytetään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa mahdollisimman muuttumattomina kaikissa tilanteissa. Häiriötilanteessa toimintaa johtavat vastuulliset ja toimivaltaiset viranomaiset tai muut siihen lainsäädännössä velvoitetut turvallisuustoimijat omien tehtäviensä ja toimivaltansa mukaisesti.

Kainuun pelastuslaitos välittää kunnille ja keskeisille yhteistyökumppaneille ennakoilmoituksen Kainuun maakunnan alueen turvallisuustilanteen muutoksista (esim. myrsky).

Kainuun pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti Kainuun maakunnan alueen turvallisuustyöhön ja pyrkii tasavertaisen kumppanuussuhteen myötävaikutuksella huomioimaan tarkoituksenmukaisella tavalla olemassa olevat yhteistyömallit ja hyvät käytännöt alueelliseen ja paikalliseen yhteistyöhön niin, että vältetään päällekkäinen toiminta ja varmistetaan yhtenäinen laatu.

Päätös

- Pelastuslaitoksen häiriötilanteisiin varautumisen toiminta-ajatuksena on, että päivittäisonnettomuuden toimintamalleja noudatetaan myös vaativissa pelastustoimen tehtävissä sekä mahdollisessa poikkeusolojen tilanteessa (skaalautuva toimintamalli), ellei kyseiseen tilanteeseen ole erikseen suunniteltua tavallisuudesta poikkeavaa toimintamallia.
- Pelastuslaitoksen häiriötilanteisiin varautumisen toiminta-ajatuksena on kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli. Kokonaisturvallisuus on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä (YTS 2017, 7).
- Kainuun alueen turvallisuustilanteen muutosilmoitus annetaan Secapp – järjestelmää hyödyntäen, jonka jälkeen viestintä siirtyy johtokeskussähköposteihin.
- Pelastuslaitos kokoaa pelastuslain 379/2011, 35 § mukaisessa yhteistoimintatilanteessa poikkihallinnollisen tilannekuvan ja yhteen sovittaa pelastustoimenpiteiden toteuttamisen eTUVE-yhteyttä ja ennalta sovittua tilanneilmoitusmenettelyä käyttäen.
- Pelastuslaitos sitoutuu edistämään omalla toiminnallaan kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin muodostumista Kainuun maakunnan alueella.

3.8.5 Poikkeusolot

Poikkeusoloja ovat valmiuslain 1552/2011 3 § mukaan Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila, Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista, väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat; erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila sekä vaikutuksiltaan erityisen vakava suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Pelastustoimen viranomaisten varautumistehtävistä poikkeusoloihin säädetään pelastuslaissa ja valmiuslaissa. Pelastuslain 2 § mukaan pelastuslain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä niin, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Valmiuslain 12 §:ssa määritellään yleinen varautumisvelvollisuus, jonka mukaan valtionhallinnon viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Kainuun pelastuslaitoksen valmiussuunnittelua ohjaa sisäministeriön ohje; Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa 26/2007. Laadintaohjeen mukaisesti Pelastuslaitosten tehtävänä on valmiussuunnittelun ja etukäteen tehtävien valmistelujen avulla varmistaa, että ne pystyvät huolehtimaan ihmisten ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistään sekä tehtävien edellyttämästä yhteistoiminnasta myös poikkeusoloissa siten, että ihmishenkiä ja omaisuutta ei menetetä puutteellisten varautumisjärjestelyjen vuoksi.

Nykytila

Kainuun valmiusfoorumi aloitti toimintansa 5/2019. Kainuun valmiusfoorumin toiminta perustuu yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalliin, jossa jäsenorganisaatiot jakavat ja analysoivat turvallisuutta koskevaa tietoa sekä suunnittelevat, harjoittelevat ja toimivat yhdessä. Kainuun pelastuslaitos on yksi valmiusfoorumin jäsenorganisaatio ja pelastuslaitos vastaa myös foorumin sihteerin tehtävistä. Kainuun valmiusfoorumi toimii maakunnan ylimmän johdon suunnittelu- ja tiedonvaihtofoorumina turvallisuus ja valmiusasioissa (strateginen linjaava ja resursoiva taso).

Pelastusopiston toimesta järjestetään varautumiskoulutusta foorumin jäsenorganisaatioiden henkilökunnalle yhdessä Kainuun pelastuslaitoksen kanssa. Varautumiskoulutuksien sisällön määrittämisessä korostuvat yhteiskunnan varautumisen vastuujako ja lainsäädäntö sekä jäsenorganisaatioiden yhdessä tunnistamat varautumiskoulutustarpeet.

Kainuun pelastuslaitos on toteuttanut poikkeusolojen henkilövaraukset (VAP) oman henkilökunnan osalta vuonna 2019. Pelastuslaitos pitää yllä oman henkilökunnan osalta pelastuslain 92 § mukaista henkilörekisteriä.

Kainuun pelastuslaitos hyödyntää poikkeusolojen järjestelyjä koskevien kiinteistövarausrekisteritietojen ylläpitämisessä pelastuslaitoksen käytössä olevaa Merlot- palotarkastusohjelmaa.

Pelastuslaitos ei ole laatinut sisäministeriön ohjeessa 26/2007 määritellyn mukaista valmiussuunnitelmaa, vaan suunnittelu on toteutettu muulla tavoin.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksen normaaliolojen ja poikkeusolojen suorituskyky muodostuu pelastushenkilöstön määrästä, pelastuskaluston määrästä ja laadusta, pelastustoimenpiteiden organisoituvuudesta, pelastustoimintaan tarvittavasta infrastruktuurista, viranomaisyhteistyöstä sekä yhteiskunnan tarjoamista tukeutumismahdollisuuksista.

Kainuun pelastuslaitoksen poikkeusoloihin varautuminen perustuu normaaliolojen valmiusteen toimia tavanomaisissa onnettomuustilanteissa, suuronnettomuustilanteissa sekä häiriötilanteissa. Poikkeusolojen toimintaa varten normaaliolojen valmiutta täydennetään uhka-arvioiden edellyttämällä lisätoimenpiteillä. Poikkeusoloissa toimintoja voidaan joutua priorisoimaan ja asettamaan tärkeysjärjestykseen, jolloin vapautuvia resursseja voidaan kohdentaa välttämättömien toimintojen tukemiseen sekä toimintojen ylläpitämiseen.

Kainuun pelastuslaitos pyrkii tunnistamaan Kainuun maakunnan alueella olevat ja pelastustoimintaan käytettävissä olevat voimavarat sekä niiden suorituskyvyn. Voimavarojen tunnistaminen sekä määrittäminen perustuvat aktiiviseen sidosryhmäyhteistyöhön viranomaisten, Kainuun kuntien, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon, elinkeinoelämän, järjestöjen edustajien kanssa.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii palvelutasokaudella pelastuslaitoksen suunnitelma-arkkitehtuurin mukaisen valmiussuunnitelman siten, että laadinnan yhteydessä huomioidaan pelastuslain, valmiuslain, sisäministeriön ohjeen 26/2007 sekä sisäministeriön asetuksen 1363/2018 sisältövaatimukset.
- Pelastuslaitos pyrkii yhteen sovittamaan pelastuslaitoksen, Kainuun kuntien ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän varautumisvelvoitteisiin sisältyvien voimavarojen kokonaisuuden siten, että ne muodostavat yhdessä mahdollisimman tarkoituksenmukaisen toimintakokonaisuuden. Pelastuslaitoksen tavoitteena on kehittää voimavarojen yhteinen suorituskyky mahdollisimman korkealle tasolle (peruste: Kainuun rajavartiosto ja puolustusvoimat kohdentavat poikkeusoloissa omat resurssit viranomaisten omien tehtävien toteuttamiseen).
- Kainuun maakunnan alueen väestönsuojelumuodostelmien suorituskyky perustuu Kainuun pelastuslaitoksen, Kainuun kuntien ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän normaaliolojen valmiuteen ja varautumiseen.
- Poikkeusolojen tilanteesta suoriutumiseen tarvittavaa suorituskykyä täydennetään soveltuvin osin viranomaisten välisen virka-apumenettelyn sekä elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa toteutettavan sidosryhmäyhteistyön keinoin.

3.8.6 Väestönsuojelutilanteet

Väestönsuojelulla tarkoitetaan Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjassa tarkemmin määriteltyjen ihmisten auttamiseen pyrkivien tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroilta ja auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välttämättömien edellytysten luominen eloonjäämiselle.

Väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitäärisiä tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojelua, josta on sovittu Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyssä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa. Sama koskee artiklassa määritellyissä tehtävissä käytettävää materiaalia ja tiloja. Sisäministeriö päättää asianomaisen ministeriön tai alueen pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja 1 momentissa tarkoitettu suojeleminen koskee.

Pelastustoimen viranomaisten väestönsuojeluun varautumisesta säädetään pelastus ja valmiuslaissa. Pelastuslain 64 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin. Pelastuslain sisältämiä etukäteen tapahtuvia valmistelua ovat mm. huolehtia väestönsuojelutehtävien

edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista, kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä poikkeusolojen tehtäviin, huolehtimalla johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta, varautumalla evakuoointeihin sekä huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa säädetään pelastuslain 65 §:ssä, jonka mukaan valtion ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työ sopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastustoimen viranomaisten tehtävänä on pelastuslain 65 §:n mukaan huolehtia vastuullaan olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamiseksi väestönsuojelussa. Pelastuslaitokselle on annettava selvitys väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksen toiminta-aikana ei ole ollut päätoimista henkilöstöä, jotka vastaisivat pelastus- ja valmiuslain sisältämien sekä pelastusviranomaisille muodostuvien varautumisen ja väestönsuojelutehtäväkokonaisuuden koordinoinnista, kokonaisuuden hallinnasta ja suunnitellutehtävien toteuttamisesta sekä poikkihallinnollisesta sidosryhmäyhteistyöstä. Kainuun pelastuslaitos on toteuttanut tästä em. tekijästä johtuen varautumis- ja väestönsuojelutehtäväkokonaisuuden hallinnan siten, että tehtäväkokonaisuutta on pyritty koordinoimaan pelastuspäällikön toimesta ja tehtävien toteuttaminen on hajautettu osaksi päällystöviranhaltijoiden muita työtehtäviä. Työtehtävien toteuttaminen osana päällystöviranhaltijoiden muita tehtäviä on osoittautunut haasteelliseksi ja erityisenä haasteena on ollut erityisosaamisen ja asiantuntemuksen kehittyminen sekä kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin periaatteiden mukaisen pitkäkestoisen sidosryhmäyhteistyön toteuttaminen.

Kainuun pelastuslaitos on muuttanut 1.10.2019 alkaen yhden päällystöviranhaltijan tehtävänimikkeen valmiuspäällikön tehtävänimikkeeksi. Tehtävänimikkeen ja tehtäväsisällön muutos ovat osa Kainuun pelastuslaitoksen strategista henkilöstösuunnittelua henkilöstön kehittämissuunnitelman laadintaprosessia.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksen väestönsuojelutilanteisiin varautuminen perustuu normaaliolojen toimintamalleihin. Tavoitteena on laatia mahdollisimman yksinkertainen ja tapahtuman erityispiirteiden mukaan skaalautuva toimintamalli siten, että toiminnan käynnistäminen on mahdollista aloittaa tarkoituksenmukaisessa toimintavalmiusajassa.

Kainuun pelastuslaitoksen väestönsuojelutilanteisiin varautuminen muodostuu kahdesta osasta;

- Geneven yleissopimuksen I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa määritellyt väestönsuojelutehtävät (82/1980), pelastuslaki 379/2011, 66 §
- Pelastuslain 379/2011, 64 § ja 65 § sekä valmiuslain 1552/2011, 17 luvussa määriteltyjen väestönsuojelutoimenpiteiden toiminnalliset tehtävät.

Kainuun pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (pelastustoimi ja varautuminen) johdolla järjestettäviin varautumisharjoituksiin sekä puolustusvoimien johdolla järjestettäviin paikallispuolustusharjoituksiin (PAPU) harjoituksen järjestäjän ohjeiden ja aikataulun mukaisesti. Pelastuslaitos osallistuu aikataulun, resurssien ja mahdollisuuksien mukaan myös muihin pelastuslaitoksen tai Kainuun maakunnan alueen varautumista ja valmiuden kehittämistä tukeviin harjoituksiin.

Kainuun pelastuslaitos tekee tiivistä yhteistyötä Pohjois-Suomen pelastuslaitoksien kanssa ja yhteen sovittaa poikkeusoloja ja väestönsuojelua koskevien suunnitelmien sisällöt siten, että ne ovat yhteensopivia yli pelastuslaitos- ja maakuntarajojen Pohjois-Suomen alueella.

Päätös

- Pelastuslaitos sisällyttää väestönsuojelutoimenpiteiden toteuttamisen suunnittelun osaksi Kainuun pelastuslaitoksen suunnitelman-arkkitehtuuria ja palvelutasokaudella laadittavaa valmiussuunnitelmakokonaisuuden laadintaprosessia.
- Pelastuslaitoksen väestönsuojelutilanteisiin varautuminen perustuu normaaliolojen valmiuteen toimia tavanomaisissa onnettomuus, suuronnettomuus tai häiriötilanteissa. Väestönsuojelutilanteita varten valmiutta täydennetään uhka-arvion edellyttämällä lisätoimenpiteillä.
- Väestönsuojelutilanteiden edellyttämä kokonaissuorituskyky muodostetaan kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli periaatteiden mukaisella toimintatavalla (YTS 2017, 7).

3.8.7 Varautumiskoulutus

Pelastuslain 64 § mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin.

Kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta. Väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin (Pelastuslaki 379/2011 65 §).

Sisäministeriö ja aluehallintovirasto voivat asianomaisen ministeriön tai alueen pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa (Pelastuslaki 379/2011 67 §).

Pelastusopistolla on lain 607/2006, 2 § mukaan velvollisuus antaa normaaliolojen häiriötilanteeseen valmentavaa koulutusta.

Päätös

- Pelastuslaitos huolehtii oman organisaation osalta väestönsuojelumuodostelmien johtamiseen varattujen johto- ja erityishenkilöiden koulutuksesta yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Pelastuslaitoksen varaaman muun henkilöstön kouluttamisesta vastaa pelastuslaitos. Varautumiskoulutuksien toteuttamisesta laaditaan erillinen koulutussuunnitelma.
- Kainuun kunnat vastaavat omaan varautumiseen sisältyvän johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta sekä muun henkilöstön koulutuksesta.
- Pelastuslaitos osallistuu Kainuussa toteutettavien ja Kainuun kunnille kohdennettujen varautumiskoulutustilaisuuksien suunnitteluun sekä järjestämiseen kunnan kanssa sovittavalla tavalla. Tarvittaessa päätös voidaan tehdä myös Kainuun valmiusfoorumin toimesta.
- Pelastuslaitos ylläpitää Kainuun maakunnan alueella toteutettavien varautumiskoulutustilaisuuksien kalenteria Kainuun valmiusfoorumin päättämällä tavalla.

3.8.8 Omatoiminen varautuminen ja koulutuksen edistäminen

Omatoiminen varautuminen on kansalaisten, yritysten, organisaatioiden ja taloyhtiöiden valmistautumista erilaisia onnettomuuksia, erityistilanteita ja poikkeusoloja varten. Omatoimisen varautumisen organisaatiot toimivat viranomaisten ohjeiden mukaisesti pyrkien kuitenkin säilyttämään itsenäisen toimintakyvyn mahdollisimman pitkään.

Pelastuslain 14 § mukaan rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osallista ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä, varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa, varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät sekä ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Pelastuslain 15 §:ssä määritellään pelastussuunnitelman laadintavelvoite, jonka mukaan rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuurimaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä.

Omatoiminen varautuminen ja pelastussuunnitelman laadinta ovat osa normaaliolojen aikana tapahtuvaa varautumista ja se on myös osa poikkeusolojen väestönsuojelua.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitos toteuttaa valvontakäyntien yhteydessä pelastuslain 78 §:ssä määritellyn mukaista valvontaa pelastussuunnitelmien laadintavelvoitteen ja sisällön osalta sekä antaa tarvittaessa opastusta ja neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa. Valvontakäynnin yhteydessä valvotaan myös, että yritykset ja taloyhtiöt ovat nimenneet turvallisuushenkilöt ja että henkilöt ovat tehtävään koulutettuja.

Kainuun pelastuslaitos edistää omalla toiminnallaan omatoimisen varautumisen 72 tuntia- varautumiskonseptin kouluttamista Kainuun maakunnan alueella. Konseptin mukaisesti kodeissa tulisi varautua pärjäämään häiriötilanteen tapahtuessa itsenäisesti ainakin kolme vuorokautta. Konseptiin kuuluu, että kotoa tulisi löytyä vähintään kolmeksi vuorokaudeksi ruokaa ja lääkkeitä sekä tuntee varautumisen perusteet ja tietää miten pärjätä kylmenevässä asunnossa sekä mistä saa oikeaa tietoa häiriötilanteessa. Suositus 72 tuntia (3 vuorokautta) omatoimiseksi varautumiseksi pohjautuu järjestöjen ja viranomaisten yhdessä sopimaan aikaan ja kansainvälisiin malleihin. Tämä 72 tunnin omatoimisen varautuminen auttaa kuntalaisten omaa pärjäämistä sekä helpottaa yhteiskunnan ja viranomaisten auttamispainetta tilanteissa, joissa kaikkia tarvittavia pelastustoimenpiteitä ei kyetä suorittamaan samanaikaisesti vaan toimenpiteiden toteuttamista joudutaan priorisoimaan.

Kainuun maakunnan omatoimiseen varautumiseen ja taloyhtiöiden sekä yritysten turvallisuushenkilöille kohdennettua koulutusta annetaan mm. Suomen pelastusalan keskusjärjestön

(SPEK), Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK), Suomen Punainen Ristin (SPR), kansaisopistojen, järjestöjen ja kyläyhdistyksen toimesta. Edellä mainituista toimijoista SPR ja MPK ovat Kainuun valmiusfoorumin jäsenorganisaatioita.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksen tavoitteena on kotien, taloyhtiöiden, erityisryhmien, hoitolaitoksien ja yritysten omatoimisen varautumisen ja turvallisuuden edistäminen Kainuun maakunnan alueella.

Tavoitteen toteuttamiseksi Kainuun pelastuslaitos tukee ja mahdollisuuksien mukaan osallistuu Kainuun maakunnan alueella toteutettavien omatoimisen varautumisen ja taloyhtiöiden sekä yritysten turvallisuuskoulutuksien toteuttamiseen yhdessä kansallisten sekä Kainuun alueella toimivien järjestöjen kanssa.

Kainuun pelastuslaitoksen tavoitteena on liittää mahdollisimman tarkoituksenmukaisella ja normaalissa arjessa mukana olevalla toimintatavalla omatoiminen varautuminen osaksi Kainuun maakunnan alueen häiriötilanteista ja mahdollisesta poikkeusolojen tilanteesta suoriutumiseen tarvittavan kokonaisvaltaisen suorituskyvyn muodostamista. Tavoitteena on, että Kainuun maakunnan alueen väestöstä puolet olisi osallistunut jonkinasteiseen omatoimisen varautumisen tai kotona-asumisen turvallisuuteen liittyvään koulutustilaisuuteen vuoteen 2030 mennessä.

Poikkeusoloissa tapahtuvaa omatoimisen varautumisen johtamista varten Kainuun maakunnan alue on jaettu pelastuslaitoksen normaalioloissa käytössä olevan toimialuejaon mukaisesti kahteen toimialueeseen. Kainuun eteläisen toimialueen muodostavat Kajaanin ja Kuhmon kaupungit sekä Sotkamon kunta. Kainuun pohjoisen toimialueen muodostavat Hyrynsalmen, Paltamon, Puolangan, Ristijärven ja Suomussalmen kunnat. Kunnan alue on jaettu yhden tai useamman lohkon ja lohkon sisäinen alue on edelleen jaettu postinumeroaluejaon mukaisiin alueisiin. Uudistetun toimialue- ja lohkojaon yhteydessä Kainuun maakunnan alueella luovutaan ns. perinteisestä suojelupiiri ja suojeluyksikköjaosta.

Päätös

- Pelastuslaitos tukee Kainuun maakunnan alueella toteutettavien omatoimiseen varautumiseen sekä taloyhtiöille ja yrityksille suunnattujen turvallisuushenkilöstön koulutustilaisuuksien toteuttamista.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan asiantuntijana Kainuun maakunnan alueella toteutettavien koulutustilaisuuksien järjestämiseen.
- Pelastuslaitos julkaisee ja ottaa käyttöön 1.1.2021 alkaen uudistetun omatoimisen varautumisen johtamisen toimialuejaon, jonka mukaisesti pelastuslaitoksen toimialuejako on sama kaikissa turvallisuustilanteissa (normaali ja poikkeusolot).

3.8.9 Väestön varoittaminen

Pelastuslain 32 § mukaan pelastustoimintaan kuuluu väestön varoittaminen. Väestön varoittaminen muodostuu kaikista niistä toimenpiteistä, joilla väestöä voidaan varoittaa vaaran uhatessa. Toimenpiteitä ovat mm. Yleisradion ja paikallisradion lähettämät vaaratiedotteet, televisiokanavien välittämät vaaratiedotteet ja teksti-TV (sivu 112) sekä kiinteillä tai liikkuvilla väestöhälyttimillä ulkona liikkuvalla väestölle annettavat äänimerkit.

Vaaratiedote on toimivaltaisen viranomaisen antama tiedote, jonka tarkoitus on varoittaa vaarallisesta tapahtumasta. Tarpeen vaatiessa tiedote myös ohjeistaa, miten suojautua vaaralliselta tapahtumalta tai sen seurauksilta ja miten välttää vaaratilanteita. Näin vaaratiedote luo edellytyksiä myös omatoimiseen varautumiseen. Vaaratiedotteen antaminen perustuu lakiin (Laki vaaratiedotteesta 466/2012) ja vaaratiedotteen laatimisesta ja lähettämisestä on laadittu sisäministeriön opas (Vaaratiedoteopas 1/2013 SM).

Pelastustoimen viranomaisten tehtävänä on ylläpitää väestöhälytinjärjestelmää omalla toimintalueellaan. Väestöhälytinjärjestelmää pidetään yllä normaali- ja poikkeusolojen vaaratilanteiden varalta. Väestöhälyttimien sijaintipaikka ja kuuluvuusalue tulisi olla riittävä taajamissa sekä alueille, joissa riskiarvion perusteella voidaan olettaa väestöhälyttimestä olevan merkittävää hyötyä (riskiperusteisuus).

Kiinteä väestöhälytinjärjestelmä on tarkoitettu ulkona liikkuvaa väestöä varoittamiseen. Väestöhälyttimellä annattavat äänimerkit ovat seuraavat:

- Yleinen vaaramerkki tarkoittaa väestöä uhkaavaa välitöntä vaaraa, jolloin väestön tulee siirtyä sisätiloihin kuuntelemaan radiolla annettavia ohjeita. Merkin kesto on yhden minuutin mittainen, jossa vuorottelevat nouseva ja laskeva 7 sekunnin jakso.
- Vaara ohi -merkki on yhtämittainen, tasainen, yhden minuutin kestävä äänimerkki. Se on ilmoitus varoitustilan purkamisesta uhkan tai vaaran poistuttua.
- Kokeilumerkkiä on tasainen 7 sekuntia kestävä tasainen ääni. Sitä käytetään hälytinjärjestelmien käyttökunnon testaukseen. Järjestelmän toimivuutta testataan säännöllisesti jokaisen kuukauden ensimmäisenä arkimaanantaina klo.12:00 soittamalla kokeilumerkki.

Kainuun pelastuslaitos teki 2008–2009 sisäisen selvityksen Kainuun maakunnan alueen väestöhälyttimien ikärakenteesta, sijoituspaikasta ja toimintakuntoisuudesta. Selvityksen perusteella todettiin, että merkittävä osa väestöhälyttimistä oli tekniikaltaan vanhentuneita ja vaatii uusia. Pelastuslaitos käynnisti em. selvityksen perusteella todettujen johtopäätösten mukaisesti vanhentuneiden väestöhälyttimien uudistamisen, jonka mukaisesti uusien väestöhälyttimien hankinnat on sisällytetty pelastuslaitoksen vuosittain vahvistettavaan investointisuunnitelmaan (investointimäärärahan puitteissa). Kainuun maakunnan alueen vanhentuneista väestöhälyttimistä on kyetty uudistamaan investointimäärärahan puitteissa 2010- luvulla noin puolet.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksen toiminta-alueella on 30 väestöhälytintä. Vanhemmat väestöhälyttimet ovat moottorisireeni tyyppisiä ja uudemmat elektronisia suurtehohälyttimiä, jotka mahdollistavat hälytysmerkkien ja puhetiedotuksen välittämisen. Kainuun maakunnan alueen väestöhälyttimet on pyritty sijoittamaan siten, että niiden kuuluvuusalueella tavoitetaan mahdollisimman suuri väestömäärä riskikohteet huomioiden. Erityistä vaaraa aiheuttavien tai muiden merkittävien riskikohteiden väestöhälytinhankinnoissa on huomioitu yhteistyömahdollisuudet ja pyritty sijoittamaan sekä hankkimaan väestöhälyttimet mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla (kokonaistaloudellisuus). Väestöhälyttimien laskennallisella kuuluvuusalueella tavoitetaan noin 35- 40 % Kainuun maakunnan alueen vakinaisesta väestöstä.

Pelastuslaitos ylläpitää valmiutta käyttää tarvittaessa liikkuvia hälyttimiä väestön varoittamiseen taajamien ulkopuolella ja taajamissa, mikäli kiinteä ulkohälytinjärjestelmä ei ole kuultavissa.

Päätös

- Pelastuslaitos huolehtii ja ylläpitää väestön varoittamiseksi tarkoitetun vaaratiedotteiden antamiseen tarvittavaa kyvykkyyttä (pelastustoiminta).
- Pelastuslaitos jatkaa Kainuun maakunnan alueen väestöhälytinjärjestelmien uudistamista investointimäärärahan puitteissa.
- Kainuun maakunnan alueen väestöhälyttimet sijoitetaan siten, että tavoitetaan mahdollisimman suuri väestömäärä riskiperusteisuus huomioiden.
- Pelastuslaitos sisällyttää väestöhälytinjärjestelmän uudistamisen yhteyteen VORO väestöhälyttimen ohjaus- raportointiohjelmiston hankinnan.

3.8.10 Säteilynvalvonta

Pelastuslain 1 § mukaan lain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Ulkoista säteilyä mitataan STUK:n ylläpitämällä valvontaverkolla, johon kuuluu noin 260 jatkuva-toimista automaattista mittausasemaa. Mittaustulokset tallennetaan valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jossa ne ovat lähes reaaliajassa useiden viranomaisten käytettävissä. Järjestelmään saadaan myös ulkoisen säteilyn mittaustulokset Sosnovyi Borin ydinvoimalaitoksen alueelle

asennetusta noin 20 automaattiaseman valvontaverkosta. Muita säteilyvalvontaan tai sen ohjaukseen osallistuvia viranomaisia ovat sisäministeriö, pelastuslaitokset, puolustusvoimat ja Ilmatieteen laitos.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksen toiminta-alueella sijaitsee 8 jatkuvatoimista automaattista mittausasemaa ja asemat kattavat koko pelastuslaitoksen toiminta-alueen. Mittausasemat on pääosin sijoitettu pelastuslaitoksen hallinnoimiin paloasematiloihin. Kainuun pelastuslaitos noudattaa ulkoisen säteilyn valvonnassa ulkoisen säteilyn valvontaohje pelastusviranomaisille (Ohje VAL 3/5.7.2011), Sisäministeriön säteilytilanneohjeen (Säteilytilanneohje 10/2016 SM) sekä Sisäministeriön antamia toimintaohjeita.

Pelastuslaitoksella on valmius toteuttaa Sisäministeriön antaman määräyksen mukaisesti täydentäviä mittauksia pelastuslaitoksen käytössä olevilla kannettavilla säteilymittareilla (tehostettu valvonta). Kannettavilla säteilymittareilla tehtävillä manuaalisilla mittauksilla on tärkeä osuus säteilytilannekuvan täydentämisessä, sillä mittauksia voidaan tehdä niillä paikoilla, joista tarvitaan mittaustuloksia.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitos ylläpitää riittävää säteilymittauskalustoa siten, että mahdollinen pelastustoimen tehtävä voidaan toteuttaa turvallisesti säteilyvaarallisessa kohteessa.

Kainuun pelastuslaitos sisällyttää pelastustoiminnan harjoitusohjelmaan säteilyyn ja mahdollisiin säteilyvaaratilanteisiin sisältyvää koulutusta. Tarvittaessa säteilyvaaratilanteisiin sisältyvää koulutusta voidaan hankkia myös muulta toimijalta esim. Pelastusopistolta.

Päätös

- Pelastuslaitos vastaa omaan toimintaan tarvittavien kannettavien säteilymittareiden toimintakuntoisuudesta.
- Pelastuslaitos pitää yllä kannettavilla säteilymittareilla toteutettavaa säteilymittauksen suorituskykyä siten, että pelastuslaitoksella on kyky toteuttaa pelastustoimintaan sisältyvä säteilymittaus sekä mahdollinen säteilyvarmistusmittaus tehostetun valvonnan tilanteissa.

3.8.11 Väestönsuojat

Pelastuslain 71 § mukaan rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskeleviä henkilöitä varten. Väes-

tönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliometriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, 176 §) tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin. Pelastuslain 76 § mukaan väestönsuoja sekä väestönsuojeluvälineet ja -laitteet on pidettävä sellaisessa kunnossa, että väestönsuoja voidaan ottaa käyttöön 72 tunnissa.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitos tallentaa palotarkastus ja muut kiinteistö- sekä valvontarekisteritiedot pelastuslaitoksen käytössä olevaan Merlot Palotarkastus-ohjelmaan. Palotarkastusohjelma sisältää tiedot myös maakunnan alueelle rakennetuista väestönsuojista. Väestönsuojia koskevat rekisteritiedot sisältävät mm. osoitteen, suojaluokan, pinta-alan, laskennallisen henkilömäärän ja väestönsuojan normaaliolojen käyttötarkoituksen. Väestönsuojia on rakennettu kaikkiin Kainuun maakunnan alueen kuntiin. Rekisteritietojen mukaan Kainuun maakunnan alueella on väestönsuojia yhteensä 614 kpl, jotka mahdollistavat laskennallisen väestönsuojapaikan noin 39 000 henkilölle. Väestönsuojatilat sijaitsevat asuin kerrostaloissa ja työpaikkarakennuksissa.

Pelastuslaitos on antanut asiantuntija-apua väestönsuojan rakentamissuunnitelmista ja osallistunut väestönsuojien käyttöönottotarkastuksien toteuttamiseen loppukatselmuksien yhteydessä. Käytössä olevien väestönsuojien varusteita ja toimintakuntoisuutta on valvottu pelastuslaitoksen normaalin valvontamenettelyn yhteydessä.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksen toiminta-alueelle rakennetaan väestönsuojia uudisrakentamisen yhteydessä ja kunnostetaan vanhoja väestönsuojia muutos- ja korjaustyön yhteydessä pelastuslain vaatimusten mukaisesti.

Kainuun pelastuslaitoksen toiminta-alueella on vähän kunnan tai valtion varoin on rakennettuja yleisiä väestönsuojia, jotka on tarkoitettu esim. pien- ja rivitaloasuntoalueilla asuvalle väestölle, jolta kiinteistökohtainen suojapaikka puuttuu. Väestön suojaamisen näkökulmasta olisi suotavaa, että Kainuun maakunnan alueelle rakennettaisiin lisää yleisiä väestönsuojia.

Mahdollisessa poikkeusolojen tilanteessa väestö varaudutaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti suojaamaan olemassa oleviin väestönsuojiiin ja mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuointien avulla.

Päätös

- Pelastuslaitos antaa asiantuntija-apua väestönsuojan rakentamissuunnitelmista ja osallistunut väestönsuojien käyttöönottotarkastuksien toteuttamiseen loppukatselmuksen yhteydessä.
- Pelastuslaitos valvoo normaalin valvontamenettelyn yhteydessä, että väestönsuojat ja väestönsuojan varusteet pidetään asianmukaisessa toimintakunnossa. Tarvittaessa pelastuslaitos antaa opastusta ja neuvontaa.
- Pelastuslaitos huolehtii yhdessä kunnan rakennusvalvontaviranomaisen kanssa, että väestönsuojien rakentamisvelvoitteet toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

3.8.12 Väestön evakuointi

Pelastuslain 36 § mukaan alueen pelastusviranomaisella ja sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus vaaran välttämiseksi määrätä ihmisiä suojautumaan sekä panna toimeen suojaväistö. Pelastustoimen viranomaisten on pelastuslain 64 § mukaan varauduttava myös valmiuslain 1552/2011, 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen. Valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tietyn alueen väestön tai osan väestöstä on siirryttävä muualle, jos se väestön turvallisuuden kannalta on välttämätöntä. Valtioneuvosto päättää, mitä alueita ja mitä osaa alueen väestöstä siirtyminen koskee. Sisäministeriö huolehtii siirtymisen yleisjohdosta. Suojaväistön ja väestönsiirron toteuttaminen suunnitellaan normaali- ja poikkeusolojen tilanteita varten.

Sisäministeriön pelastusosasto on laatinut erillisen evakuointisuunnitelman laadintaohjeen 2003. Ohjeen mukaisesti alueen pelastustoimen tulee laatia myös evakuoitavien vastaanottosuunnitelma, jossa varaudutaan vastaanottamaan ja sijoittamaan muualta siirrettyä väestöä joko väliaikaisesti tai pidemmäksi ajaksi. Vastaanottokapasiteetin suunnitteluperusteena on 25 prosenttia pelastustoimen alueen vakinaisesta asukasmäärästä.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksen voimassaoleva evakuointisuunnitelma on laadittu vuonna 2005. Pelastuslaitoksen voimassaoleva evakuointisuunnitelma on tästä em. tekijästä johtuen tarkoituksenmukaista saattaa ajanmukaiselle tasolle. Lisäksi voidaan todeta, että voimassaoleva evakuointisuunnitelma ei sisällä suojaväistösuunnitelmaosuutta, koska pelastusviranomaisille muodostuva suojaväistösuunnitelman laadintavelvoite tuli pelastuslakiin vuonna 2018 (370/2011, 36 §). Suunnitelman laadinnassa on lisäksi otettava huomioon Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018), jossa säädetään pelastustoiminnan suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta sekä pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmista.

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksella on Kainuun kuntien ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa yhteistyössä laadittu pelastuslaitoksen suunnitelma-arkkitehtuurin mukainen evakuointisuunnitelmakokonaisuus, joka sisältää suojaväistön (379/2011, 36), väestön siirtämisen (1552/2011, 121 §) sekä väestön vastaanottamisen toimintasuunnitelmat.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii yhteistyössä alueen kuntien ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa suunnitelman väestön suojaamisesta ja suojaväistön toteuttamisesta sekä suunnitelman väestön tai sen osan siirtämisestä pois vaaran uhkaalta alueelta ja sijoittamisesta turvalliselle alueelle.
- Pelastuslaitos laatii yhteistyössä alueen kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa evakuoitavien vastaanottosuunnitelman, jossa varaudutaan vastaanottamaan ja sijoittamaan muualta siirrettyä väestöä joko väliaikaisesti tai pidemmäksi ajaksi. Vastaanotokapasiteetin suunnitteluperusteena on 25 prosenttia kunnan vakinaisesta asukasmäärästä.
- Pelastuslaitos laatii evakuointisuunnitelmakokonaisuuden 31.12.2021 mennessä.

3.8.13 Johtaminen poikkeusoloissa ja yhteydet kuntien johtopaikkoihin

Pelastuslain 2 § mukaan pelastuslain mukainen toiminta on järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Lisäksi pelastuslain 64 § kohdan 3 mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta.

Valmiuslain 1552/2011, 12 § mukaan Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksen johtamistoiminta poikkeusoloissa perustuu normaaliolojen johtamismalleihin ja normaalioloissa käytettäviin johtamisjärjestelmiin ja viestintävälineisiin. Pelastuslaitoksen johtamisvalmiutta kohotetaan uhkatilanteen vaatimuksien mukaisesti ja pelastuslaitos toimii häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa johtamisohjeen sisältökirjauksien mukaisella toimintatavalla.

Poikkeusoloissa pelastus- ja väestönsuojelumuodostelmien toimintaa koordinoidaan ja johdetaan pelastuslaitoksen johtokeskuksesta, mikäli se uhkatilanne huomioiden on mahdollista. Johtamistoiminnan varmistamiseksi pelastuslaitoksen johtamissuunnittelu perustuu toimialuekohtaisiin johtokeskuksiin (Kajaani, Suomussalmi) sekä toimialueiden kunnissa sijaitseviin alajohtopaikkoihin. Johtamisen suorituskyvyn varmistamiseksi johtopaikat voidaan tarvittaessa kahdentaa, jolloin toimintakykyinen johtokeskus voi tarvittaessa ottaa koordinaatio ja johtovastuun koko pelastuslaitoksen toiminta-alueesta.

Mahdollisesta poikkeusolojen tilanteesta suoriutuminen edellyttää alueellisesti ja kansallisesti toteutettavaa poikkihallinnollista yhteistoimintaa eri viranomaisten, kuntien, elinkeinoelämän sekä vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Yhteistoiminnan toteuttamisen muoto, viestintätavat ja välineet tulee ennakolta sopia ja suunnitella sekä harjoitella. Jokaisella toimijataholla on oma vastuu suunnitella ja turvata oma toimintakyky myös mahdollisessa poikkeusolojen tilanteessa (jatkuvuudenhallinta).

Tavoite

Kainuun pelastuslaitoksella on riittävä pelastus- ja väestönsuojelumuodostelmien toiminnan koordinoinnin ja johtamisen suorituskyky (henkilöstö, koulutus, kalusto ja välineet) kaikissa turvallisuustilanteissa. Suorituskyvyn ylläpitämisessä kiinnitetään eristystä huomiota henkilöstöressurssien riittävyyteen siten, että johtamisen suorituskykyä voidaan ylläpitää tarkoituksenmukaisella tasolla myös pitkäkestoisissa turvallisuustilanteissa (jatkuvuudenhallinta).

Poikkeusolojen johtamistoimintaa kehitetään lisäämällä asiantuntija- ja koulutusapua Kainuun kuntien häiriötilannejohtamisen suorituskyvyn kehittämiseksi. Yhtenä kehitettävänä osa-alueena on tunnistettu myös kunnan käytössä olevien viranomaisradioverkkopuhelimien (VIRVE) käyttökoulutuksen lisääminen kunnan tarpeiden mukaisesti.

Kainuun pelastuslaitoksen tavoitteena on järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa (379/2011, 77 §).

Päätös

- Pelastuslaitoksen johtokeskuksen suorituskyky pidetään riittävässä toimintavalmiudessa 24/7. Johtokeskuksen toimintamuoto perustuu johtamisohjeessa määriteltyyn työjärjestykseen ja johtokeskuksen perustamista harjoitellaan säännöllisesti
- Pelastuslaitos tukee Kainuun kuntien häiriö- ja poikkeusolojen tilannejohtamisen kehittämistä lisäämällä asiantuntija- ja koulutusapua kunnan pyyntöjen mukaisesti (ressurssien puitteissa).

3.9 Pelastustoimen ohjeet ja suunnitelmat

Pelastuslain (379/2011) 47 § 1 momenttiin lisättiin vuoden 2019 alusta voimaan tulleella lailla (28.12.2018/1353) säännös, jonka mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Sisäministeriö on tämän nojalla antanut Sisäministeriön asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018), joka on tullut voimaan myös vuoden 2019 alusta. Asetuksen mukaan pelastustoimen suunnitelmat jaetaan yleisjärjestelyihin ja pelastustoiminta vaativissa tilanteissa. Asetuksessa on mainittu tarvittavat suunnitelmat ja niiden keskeinen sisältö.

Pelastuslain 48 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa. Ulkoisen pelastussuunnitelman vaativia kohteita Kainuun pelastustoimen alueella on:

- Terrafame Oy
- Neste Oyj Kuluntalahti
- Kainuun Prikaati räjähdetarasto, Hoikanportti ja Valkeajärvi
- Kainuun Prikaati räjähdetarasto, Hoikanjärvi.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksella pelastuslain mukaiset suunnitelmat ovat laadittu ja ne pitävät sisällään ohjeissa ja asetuksissa annetut sisällöt. Ulkoisten pelastussuunnitelmien laadinnassa huomioidaan Sisäministeriön asetuksen 1286/2019 ja ulkoisen pelastussuunnitelman (SM 37/2019) sisältövaatimukset.

Päätös

- Pelastuslaitos päivittää pelastuslain (379/2011) 47§ mukaiset toimintasuunnitelmat sisäministeriön asetuksen mukaisesti sekä suunnitelma-arkkitehtuuri mukaisiksi, johtamisjärjestelmä muutoksen yhteydessä 31.12.2022 mennessä.
  - Pelastuslain 30 § mukainen sammutusvesisuunnitelma päivitetään palvelutausokaudella 31.12.2024 mennessä
  - Pelastuslain 47§ mukaiset suunnitelmat ja yhteistyösopimukset tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa 31.12.2021 mennessä. Tarkastusväli yhteistyösopimuksille on kolme (3) vuotta tai olosuhteiden merkittävästi muuttuessa.
- Pelastuslaitos ylläpitää pelastuslain (379/2011) 48§ mukaiset ulkoiset pelastussuunnitelmat Sisäministeriön julkaisun 13/2016: Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen -ohjeen mukaisesti.
- Pelastustoimen suunnitelmien ylläpito ja päivittäminen edellyttävät henkilöstöresurssointia seuraavasti:
  - noin 0,7 HTV/ vuosi

3.9.1 Öljytorjunta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta sekä torjunnan valtakunnallinen järjestäminen on sisäministeriön tehtävä. Torjunnan johtaminen Suomen merialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä ja merialueen valtakunnallisen torjuntavalmiuden hankkiminen, yhteensovittaminen ja ylläpito ovat rajavartiolaitoksen vastuulla. Torjunnan johtaminen maa-alueilla, rannikolla ja saaristossa sekä alueen torjuntavalmiuden hankkiminen ja ylläpitotoimet kuuluvat alueen pelastustoimen tehtäväksi.

Öljyvahinkojen jälkitorjuntatoimista maa-alueilla vastaa kunnat alueillaan, jota johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Nykytila

Pelastuslaitoksella on vuosittain noin 50 öljyvahinkojen torjuntatehtävää, joista pohjavesialueella sattuu niistä muutamia. Pääosin öljyvahinkojen torjuntatoimet sijoittuvat pääosin maantiestölle, kadulle tai muulle vastaavalle taajama-alueelle. Tapahtuneet vahingot ovat tyypillisesti olleet ajoneuvoliikenteessä aiheutuneita, kuten ylitankkaukset tai liikenneonnettomuudessa tapahtuneet vuodot. Nykyinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma on laadittu 2019.

Vahingon tapahtumapaikka	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Tuotantolaitos	3	1	0	2	6
Varasto tai varastointialue	3	0	4	1	8
Myymäälä tai jakelupiste	5	4	1	2	12
Majoitus- tai ravitsemusrakennus	0	0	1	1	2
Julkinen rakennus	2	2	1	2	7
Maa-, metsä- tai kotitalousrakennus	2	0	0	0	2
Asuinrakennus	1	0	2	5	8
Muu rakennus	0	2	1	2	5
Rakenteilla oleva rakennus	0	0	3	0	3
Muu työmaa	2	0	1	1	4
Sisävesialue	0	0	1	0	1
Sisävesialueen satama	2	2	2	2	8
Ratapiha	0	1	0	4	5
Maantie	7	8	9	14	38
Katu tai muu vastaava taajama-alue	13	13	13	9	48
Maasto	5	6	8	3	22
Muu paikka	5	3	2	4	14
Yhteensä	50	42	49	52	193
Joista onnettomuudet pohjavesialueella	6	3	2	6	17

taulukko 5. Öljytorjuntatehtävät vuosien 2016–2019 aikana.

Päätös

- Pelastuslaitos vastaa torjuntatoimista ja öljytorjuntavalmiuden hankinnasta sekä ylläpidosta öljytorjuntasuunnitelman mukaisesti. Öljytorjuntasuunnitelman tarkastus- ja päivitysväli on kolme (3) vuotta.
- Pelastuslaitoksen öljytorjuntakalusto sijoitetaan riskiperusteisesti toimialueille Pohjoinen ja Eteläinen.
- Eteläisen toimialueen Luotsi-pelastusasemalle kehitetään 31.12.2021 mennessä Kaijuun pelastuslaitoksen öljytorjunnan keskusvarasto.
- Pelastuslaitoksen öljytorjunnan suunnittelu, kehittäminen ja hankinnat edellyttävät henkilöresursointia seuraavasti:
  - noin 0,2 HTV/vuosi

3.10 Muut tehtävät

3.10.1 Ensihoitopalvelut

Ensihoitopalvelujen sisältö määritellään terveydenhuoltolain 1326/2010, 40 § ja sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalveluista 585/2017, 2 §. Ensihoitopalvelujen palvelutasopäätös laaditaan Ohje ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen laatimiseksi ohjeen mukaisesti (STM 2017:14).

Kainuun maakunnan alueen ensihoitopalvelujen tuottamisesta vastaa Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, joka tuottaa alueensa palvelut oma toimintana. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon ensihoidolla on voimassaoleva palvelutasopäätös, joka koskee kuntayhtymän alueella tapahtuvaa ja kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevaa ensihoitoa. Palvelutasopäätöksen mukaisesti kuntayhtymällä on voimassa olevat sopimukset ensivastetoiminnan tuottamisesta Kainuun pelastuslaitoksen, Kainuun rajavartioston sekä Suomen Punaisen Ristin kanssa. Ensivasteyksikön henkilöstön osalta palvelutasopäätöksessä määritellään, että ensivasteyksikön henkilöstöstä vähintään kahdella henkilöllä tulee olla ensivastetoimintaan soveltuva koulutus ja kelpoisuus. Palvelutasopäätös on hyväksytty kuntayhtymän hallituksen toimesta ja päätös on voimassa välillä 1.1.2020- 31.12.2021.

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksella on voimassa oleva yhteistyösopimus ensivastepalveluiden tuottamisesta Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa. Lisäksi Kainuun pelastuslaitoksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän henkilökunta toimii samoissa toimitiloissa Kuhmossa ja Sotkamossa.

Päätös

- Pelastuslaitos sitoutuu valmistelemaan yhdessä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa pelastuslaitoksen ja kuntayhtymän välisen yhteistyön laajentamisen vaihtoehtoja sekä toteuttamaan valmistelun perusteella muodostuvat ja pelastuslaitokseen kohdistuvat toimenpiteet
  - Yhteistyön laajentamisen valmistelu toteutetaan Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän tilaaman ja Nordic Healthcare Groupin toimesta laaditun loppuraportin sekä Kainuun kuntien toimesta annettujen palvelulinjauslausuntojen sisältötekstien periaatteiden mukaisella toimintatavalla
  - Yhteistyön laajentamisen perimmäisenä tavoitteena on saavuttaa selaista toiminnallista ja kokonaistaloudellista lisäarvoa, jota Kainuun pelastuslaitoksen tai Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ei ole yksin mahdollista saavuttaa.

3.10.2 Kansainvälinen toiminta

Pelastuslain (379/2011) 38 §:n mukaisesti sisäministeriö päättää pelastustoimen avun antamisesta ja pyytämisestä ulkomailta. Avunpyytäjänä voi olla Euroopan unioni, toinen valtio tai kansainvälinen järjestö. Päätöksen osallistumisesta tekee sisäministeriön pelastusylijohtaja tai hänen sijaisensa. Pelastuslaitoksen kansainvälistä pelastustoimintaa ohjaa lainsäädäntö sekä valtioiden väliset yhteistyösopimukset sekä sitoumukset. Kainuun pelastuslaitosta koskevia pelastuspalvelusopimuksia ovat Suomen ja Venäjän välinen avunantosopimus ja Barents euroarktisen alueen pelastuspalvelusopimus.

Suomen ja Venäjän välillä on tehty vuonna 1994 sopimus yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi. Sopimus ratifioitiin laiksi ja asetukseksi (550/96 ja 52/1996). Barents euroarktisen alueen pelastuspalvelusopimuksen (23/2012) piirissä ovat Suomen lisäksi solmineet Norja, Venäjä ja Ruotsi.

Päätös

- Pelastuslaitos osallistuu suomalaisten ja venäläisten raja-alueiden turvallisuutta käsitteleviin yhteistyöharjoituksiin ja koulutuksiin.
- Pelastuslaitos antaa pelastustoimintaan kuuluvaa operatiivista apua sekä pyytää sitä voimassa olevien sopimusten mukaisesti.
- Kansainvälinen toiminta edellyttää henkilöstöresursointia seuraavasti:
  - 0,2 HTV / vuosi

3.10.2.1 Arktinen pelastusjoukkue

Vuoden 2018 lopussa tehtiin yhteistyömuistio Lapin-, Oulu-Koillismaan-, Jokilaaksojen ja Kainuun pelastuslaitosten kesken. Tuolloin perustettiin Arktinen pelastusjoukkue neljän pelastuslaitosten kesken. Keskeinen toiminta-ajatus muodostelmalle on tuottaa uutta suorituskykyä Pohjoisen Suomen alueelle ja keskittyä alueiden riskien mukaisesti. Tämän lisäksi muodostelman toimintaa on tarkoituksena kehittää metsäpalojen osalta siten, että tulevaisuudessa joukkoa voitaisiin käyttää kotimaassa ja tarvittaessa sisäministeriön toimesta ja korvauksella kansainvälisiin tehtäviin huomioiden osallistuvien pelastuslaitosten omat toimintavalmiudet.

Suurtehopumppuhanke

Suurtehopumppausmoduuli on neljän pohjoisen pelastuslaitoksen (Oulu-Koillismaa, Jokilaaksot, Kainuu ja Lappi) yhteinen hanke. EU:n komissio on myöntänyt merkittävän osarahoituksen hankkeelle kesällä 2020.

Suurtehopumpppausmoduuli on nopeasti toimintavalmis, erikoistunut ja autonominen pelastusyksikkö, jota voidaan hyödyntää tulvivilla alueilla veden pumppaukseen sekä esimerkiksi metsäpalojen sammuttamisessa veden kuljetukseen. Rahoituksen saaneen hankkeen tavoitteena on kehittää suurtehopumpppausmoduuli, joka vastaa suorituskyvyltään EU:n pelastuspalvelumekanismien vaatimuksia. Moduuli on osa pohjoisten pelastuslaitosten muodostamaa Arctic Rescue Team -kokonaisuutta ja tukee siten koko Suomen varautumista suuriin tulvatilanteisiin.

Suurtehopumpppausmoduuli aloittaa toimintansa vuoden 2022 alusta. Ennen operatiivista valmiutta moduuli käy läpi vaativan sertifiointiprosessin, jonka aikana testataan moduulin kalustollinen, koulutuksellinen ja toiminnallinen suorituskyky. Hankkeen ja rahoituksen myötä Suomi sitoutuu osallistumaan pelastuspalvelupoolin toimintaan viideksi vuodeksi

Päätös

- Arktisen pelastusjoukkueen toimintaa kehitetään 2021 aikana yhteistyössä Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kanssa suurtehopumppuhankkeen mukaisesti.
- Pelastuslaitos sitoutuu EU:n pelastuspalvelupoolin toimintaan viideksi vuodeksi 2022 alkaen suurtehopumppumoduulin osalta.
- Arktisen pelastusjoukkueen suunnittelu, kehittäminen ja toimintakyvyn ylläpito edellyttävät henkilöresursointia seuraavasti:
  - vuosi 2021 noin 0,3 HTV/vuosi
  - vuosina 2022–2025 noin 0,2 HTV/vuosi

3.10.2.2 EU-Hankkeet

Kainuun pelastuslaitos kehittää pelastustoimintaa myös kansainvälisellä tasolla. Pelastuslaitos on osa projekteja, joissa on mukana yhteensä yli kolmekymmentä eri organisaatiota Euroopasta sekä myös Japanista. Projektien tavoitteena on tehostaa pelastustoimintaa onnettomuustilanteissa.

FASTER

Kainuun pelastuslaitos on aktiivisesti mukana kehittämässä useaa erilaista nykyteknologiaan perustuvaa sovellusta tai työkalua. Kehitystyön tuloksia testataan kahdessa eri vaiheessa Lehtikan-kaan monitoimitalolla. Suurin kehitettävä kokonaisuus on reaaliaikaisen tilannekuvan luova sovellus, joka hyödyntää rakennuksen olemassa olevia teknisiä järjestelmiä. Kajaanissa kehitetään myös muuta pelastustoimintaa tehostavaa teknologiaa, kuten pelastajan ylle puettavia älylaitteita ja muita apuvälineitä, jotka auttavat esimerkiksi suunnistamista savuisessa tilassa.

Nykytila

Projekti on sovelluskehitysvaiheessa. Tässä vaiheessa loppukäyttäjät ja sovelluskehittäjät keskustelevat tiiviisti eri laitteiden ominaisuuksista sekä pyrkivät tuottamaan mahdollisimman hyvän tuotteen loppukäyttäjän tarpeisiin. Ensimmäinen kenttäkoe lähestyy ollen Kajaanissa vuoden 2021 alkupuolella. Valmistelut siihen liittyen ovat käynnissä.

DECIDO

Kainuun pelastuslaitos on yhteistyössä Kajaanin kaupungin kanssa mukana kehittämässä Euroopan yhteistä alustaa, johon koostetaan eri toimialojen viranomaisten ohjeita ja suunnitelmia soveltuvien osin. DECIDO-projektin päätehtävänä on osoittaa pilvipalvelujen käyttöönoton hyödyllinen vaikutus erilaisten suunnitelmien ja ohjeiden luomisessa. Projektissa simuloidaan neljä erilaista skenaariota, joissa hyödynnetään kehitetyssä alustassa olevia elementtejä. Projektin on suunniteltu käynnistyvän 1.3.2021 ja sen kesto on 36kk.

Päätös

- Pelastuslaitos osallistuu EU-hankkeiden FASTER ja DECIDO suunnitelman mukaisesti projekteihin.
- FASTER-hanke edellyttää henkilöresursointia seuraavasti:
  - vuosina 2021-2022 noin 0,2 HTV/vuosi
- DECIDO-hanke edellyttää henkilöresursointia seuraavasti:
  - vuosina 2021-2023 noin 0,2 HTV/vuosi

3.10.3 Valmiussuunnittelun tukeminen

3.10.3.1 Kuntien valmiussuunnittelun tukeminen

Pelastuslain 379/2011, 27 § mukaan pelastuslaitos tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu.

Valmiussuunnittelun tukemisesta sovittaessa on huomioitava aluehallintovirastoista annettu laki (896/2009), jonka mukaan aluehallintoviraston yhtenä tehtävä on kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja varautumisen yhteensovittaminen alueellaan.

Nykytila

Pelastuslaitoksella ei ole sopimusta kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta.

Pelastuslain 379/2011, 47 § mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaiselle virka- ja asiantuntija-apua pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa sekä laatimaan pelastustoimen johdolla ja yhteistoiminnassa tarvittavat pelastustoimen ja väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmat (Pelastuslain 379/2011 64 §).

Päätös

- Pelastuslaitos tukee kuntien häiriötilannesuunnittelua ja osallistuu asiantuntijana erilaisten kriisitilanteiden, kuten myrskyjen, tulvien, talousvedenjakeluhäiriöiden jne. hallitsemiseksi laadittavien kunnan sisäisten häiriötilanneohjeiden laadintaan
- Pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnitelman yleisen osan laadintaa. Valmiussuunnitelman yleisen osan sisällön laadinnassa hyödynnetään soveltuvin osin Pelastusopiston julkaisua 2/2012.
- Pelastuslaitoksen valmiuspäällikkö ja pelastuslaitoksen nimeämät päällystöviranhaltijat toimivat pelastuslaitoksen asiantuntijoina ja yhdyshenkilöinä kuntien häiriötilanne ja valmiussuunnitelmien laatimisessa
- Pelastuslaitos laatii tarvittaessa kunnan valmiussuunnittelun tukemisesta pelastuslain 379/2011, 27 § mukaisen yhteistyösopimuksen.
  - Henkilöresurssitarve on noin 0,3 HTV/ vuosi.

3.10.3.2 Kainuun valmiusfoorumi

Kainuun maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluprosessien yhteydessä valmisteltiin TR 9 varautumisen työryhmän toimesta Kainuun valmiusfoorumin toimintamalli. Varautumisen työryhmä esitti, että toiminnan käynnistäminen on tarkoituksenmukaista käynnistää vaiheittain seuraavalla tavalla; vuonna 2019 (I-vaihe) ja vuonna 2020 (II-vaihe). Kainuun valmiusfoorumin toiminnan käynnistäminen hyväksyttiin esityksen mukaisesti Kainuun maakunta- ja sote-uudistuksen väliaikaisen valmistelutoimielimen, ohjausryhmän sekä Kainuun liiton maakuntahallituksen toimesta. Kainuun valmiusfoorumin järjestäytymiskokous toteutettiin maakuntahallituksen päätöksen (MH 3.12.2018 § 185) mukaisesti 27.5.2019. Kainuun valmiusfoorumin toimintamuoto perustuu Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa esitettyyn kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalliin, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä (YTS 2017, 7)

Kainuun valmiusfoorumin muodostamisen tavoitteena on kyetä muodostamaan yhteinen poikikihallinnollinen näkemys (TAHTOTILA) varautumistoimenpiteiden keskeisistä kehittämistoimenpiteistä yhdessä Kainuun maakunnan alueella toimivien viranomaisten, kuntien, elinkeinoelämän

ja järjestöjen kanssa. Yhteisenä tavoitteenamme on Kainuun maakunnan alueella tapahtuvien häiriötilanteiden sekä mahdollisesta poikkeusolotilanteesta suoriutumiseen tarvittavan suoritus – ja häiriönsietokyvyn kokonaisvaltainen kehittäminen.

Alueellisen varautumisen yhteensovittamistehtävässä ei ole kysymys johtamisesta, vaan yhdessä tekemisestä, jossa tarkoituksena on optimoida eri toimijoiden vastuulla olevaa toimintaa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi (*Kainuun maakunnan toiminnan jatkuvuus*).

Nykytila

Kainuun valmiusfoorumin toimintasuunnitelma on hyväksytty Kainuun valmiusfoorumin jäsenorganisaatioiden toimesta 8.11.2019. Kainuun valmiusfoorumin missiona on yhteistyön avulla kehittää Kainuun maakunnan alueen kokonaisturvallisuutta sekä kriisinsietokykyä kaikissa turvallisuustilanteissa. Toimintaperiaatteena on avoimeen ja tasavertaiseen kumppanuussuhteeseen perustuva verkostoyhteistyö. Verkostoyhteistyön tavoitteena on jakaa tietoa parhaista käytännöistä ja tehdä kehittämissyhteistyötä eri ihmisten sekä jäsenorganisaatioiden välillä (benchmarking).

Päätös

- Pelastuslaitos toimii yhtenä Kainuun valmiusfoorumin jäsenorganisaationa
- Pelastuslaitos vastaa valmiusfoorumin sihteerin tehtävien toteuttamisesta Kainuun valmiusfoorumin toimintasuunnitelman mukaisesti.
- Kainuun valmiusfoorumin sihteerin tehtävä edellyttää henkilöstöresursointia pelastuslaitokselta seuraavasti:
  - noin 0,2 HTV/ vuosi

4 Kehittämissuunnitelma

4.1 Kainuun pelastuslaitoksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän (ensihoido) yhteistyötoimintamallin kehittäminen

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tilasi keväällä 2020 Nordic Healthcare Groupilta selvityksen ensihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyön hyödyistä. Toimeksiannon mukaisesti selvityksen tavoitteena oli kartoittaa ensihoidon ja pelastuslaitoksen nykytilaa ja tunnistaa mahdollisia toimintamalleja yhteistyön laajentamiselle. Selvityksessä tuli myös arvioida ensihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyöstä saavutettavia taloudellisia hyötyjä sekä määritellä yhteistyön hyvät käytännöt ja haasteet. Näiden pohjalta tuli myös luoda suositus yhteistyön toteutukselle tulevaisuudessa (lähde: NHG- raportti, sivu 3)

Nordic Healthcare Group luovutti selvityksen loppuraportin Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän edustajille 2.6.2020. Loppuraportin luovuttamisen jälkeen ensihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyömuotojen jatkovalmistelua on jatkettu (6-8/2020) työryhmätyöskentelynä Kainuun pelastuslaitoksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän viranhaltijoiden toimesta. Jatkovalmistelun yhteydessä on tunnistettu useita yhteistyömuotovaihtoehtoja, joista osa voidaan toteuttaa nopeasti, mutta osa vaatii vielä syvällisempää jatkovalmistelua sekä tehtäväkohtaisen osaamisprofiilin ja henkilökunnan kehittämissuunnitelman laadintaa.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa yhdessä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa yhteistyömuotovaihtoehtojen jatkosuunnittelua NHG- loppuraportin sisältökirjauksien sekä työryhmätyöskentelyn aikana tunnistettujen yhteistyömuotovaihtoehtojen mukaisessa viitekehyksessä.
- Yhteistyön laajentaminen aloitetaan valituissa tehtävissä 1.1.2021 alkaen ja jatkovalmistelun perusteella muodostuvien laaja-alaisempien yhteistyömuotojen osalta vaiheittain vuosien 2022- 2023 aikana
- Yhteistyön perimmäisenä tarkoituksena on saavuttaa sellaista toiminnallista ja konkreettista lisäarvoa, jota Kainuun pelastuslaitoksen tai Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ei yksin ole mahdollista saavuttaa
- Pelastuslaitos huomioi yhteistyötoimintamallien kehittämisessä ja käyttöönotossa mahdollisen Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vaikutukset yhdessä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän edustajien kanssa
- Jatkosuunnittelun ja yhteistyömuotovaihtoehtojen sisällöllisen koordinaation toteuttaminen edellyttävää henkilöresursointia seuraavasti:
  - 2021 noin 0,5 HVT/ vuosi
  - 2022, 2023, 2024 ja 2025 0,25 HTV/ vuosi

4.2 Kainuun pelastuslaitoksen henkilöstön osaamisprofiilin määrittäminen ja henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen

Kainuun pelastuslaitoksen suurin pääoma on osaava ja motivoitunut henkilökunta. Hyvinvoiva ja osaavan henkilökunta tuottaa Kainuun pelastuslaitoksen lakisääteiset ja asiakaslähtöiset palvelut Kainuun maakunnan alueella. Henkilöstösuunnittelulla ennakoidaan henkilöstön osaamisen, määrän ja kohdentamisen tarvetta. Tuloksellisuutta ja tuottavuutta parannetaan panostamalla työhyvinvointiin ja osaamisen vahvistamiseen. Henkilöstöltä edellytetään kehittämis- ja muutostyötä ja työyhteisöltä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Hyvinvoivan ja osaavan henkilökunnan myötävaikutuksella mahdollistetaan Kainuun pelastuslaitoksen lakisääteisten tehtävien sekä palvelutasokaudella toteutettavan palvelukonseptimuutoksen toteuttaminen. Palvelukonseptimuutos toteutetaan yhteistyössä ja avoimessa vuorovaikutuksessa koko Kainuun pelastuslaitoksen henkilökunnan kanssa.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii henkilöstön kehittämissuunnitelman, joka on osa Kajaanin kaupungin henkilöstöohjelmaa 2019- 2022. Kehittämissuunnitelma sisältää seuraavat osiot:
  - Tunnistetaan henkilökunnan jäsenten osaamisen pääoma/ kyvykkyys sekä osaamisen/ kyvykkyuden vaje (kyvykkyyskartta)
  - Selvitetään Kainuun pelastuslaitoksen erilaisten tehtävien suorituskykyvaatimukset ja määritetään tehtävien edellyttämä osaamisprofiili
  - Luodaan suorituskykyvaatimuksia vastaava henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukemaan henkilöstön osaamisen kehittämistä ja työurasuunnittelua
- Henkilöstön kehittämissuunnitelman sisällön mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen suunnitellaan koko palvelutasokaudelle 2021- 2025
- Pelastuslaitos huomioi Sisäministeriön ja pelastustoimen kumppanuusverkoston toimesta laaditun työhyvinvointityöryhmän loppuraportin sekä raportin liitteiden sisältökirjaukset.
- Henkilöstön kehittämissuunnitelman laadinta ja suunnitelman sisällöllisen koordinaation toteuttaminen edellyttävät henkilöresursointia seuraavasti:
  - 2021 ja 2022 noin 0,5 HVT/ vuosi
  - 2023, 2024 ja 2025 noin 0,25 HTV/ vuosi

4.3 Kainuun pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta ja materiaalisen varautumisen kehittäminen

Pelastuslain 379/2011, 2 § mukaan toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Pelastuslain 27 §:ssä määritellään pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät ja 28 §:ssä, että pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Nykytila

Pelastuslaki tai pelastustoimen hallinnonalan muut ohjeet eivät yksiselitteisesti määrittele pelastuslaitoksen suorituskyvyn tai materiaalisen varautumisen vaatimuksia häiriötilanteen keston, materiaalivaatimuksien tai pelastustoimen suorituskykyyn vaikuttavien toimitusketjujen (sopimuksellinen varautuminen) osalta. Kainuun pelastuslaitos on tästä edellä mainitusta teki-
jästä johtuen mitoitannut pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta ja materiaalisen varautumisen toimenpiteet hyvin yleisellä tasolla ja käyttänyt suunnitteluperusteena esim. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) sisältökirjauksien mukaisia periaatteita.

Päätös:

- Pelastuslaitos laatii jatkuvuudenhallinta- ja materiaalisen varautumisen suunnitelman 31.12.2022 mennessä. Suunnitelman sisällön mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen suunnitellaan koko palvelutasokaudelle 2021–2025 .
- Pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinnan- ja materiaalisen varautumisen toimenpiteiden arvioinnin sekä kehittämisen työkaluina käytetään soveltuvin osin KUJA-konseptin sisältämiä toimintamalleja
- Pelastuslaitos huomioi jatkuvuudenhallintasuunnitelman ja materiaalisen varautumisen suunnitelman sisällön laadinnassa sekä toteuttamisessa pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskykyhankkeen sisältövaatimukset. Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suunnitteluperusteet hankkeen toimikausi on 4.2.2020- 31.12.2021.
- Jatkuvuudenhallinta – ja materiaalisen varautumisen suunnitelman laadinta ja suunnitelman sisällöllisen koordinaation toteuttaminen edellyttävät henkilöresursointia pelastuslaitokselta seuraavasti:
  - 2021 ja 2022 noin 0,5 HTV/ vuosi
  - 2023, 2024 ja 2025 0,25 HTV/ vuosi

4.4 Kainuu pelastuslaitoksen omavalvontaohjelman valmistelu ja käyttöönotto

Hallituksen esitys eduskunnalle sote-maakuntien perustamisesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sisältää lakiehdotuksen pelastustoimen järjestämisestä. Pelastustoimen järjestämistä koskevan lakiehdotuksen 4 luvun, 16 § Omavalvonta ja viranomaisvalvonta sisältää Sote-maakunnan pelastustoimelle muodostuvan omavalvontavelvoitteen. Lakiehdotuksen 16 § mukaan Sote-maakunnan on toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Sote-maakunnan on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista. Sote-maakunnan on laadittava järjestämisvastuuseensa kuuluvista pelastustoimen tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma.

Nykytila

Pelastuslaki 379/2011 ei sisällä Kainuun pelastuslaitokselle muodostuvaa lainsäädäntöön perustuvaa velvoitetta, jonka mukaisesti pelastuslaitoksen tulisi laatia tai käyttää tehtäviensä lainmukaisuuden tai palvelujen saatavuuden, laadun tai vaikuttavuuden arviointiin omavalvontaohjelman mukaista toimintamallia. Kainuun pelastuslaitos on valvonut tästä em. tekijästä johtuen pelastuslain mukaisten tehtävien toteuttamista muulla tavoin.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii omavalvontasuunnitelman 31.12.2021 mennessä
- Pelastuslaitos ottaa omavalvontasuunnitelman I-vaiheen käyttöön 31.12.2022 mennessä
- Pelastuslaitos ottaa omavalvontaohjelman kokonaisuudessaan käyttöön 31.12.2023
- Pelastuslaitoksen raportointikäytännöt (esim. pelastuslautakunta, aluehallintovirasto) määritellään laadittavassa omavalvontasuunnitelmassa
- Pelastuslaitos huomioi omavalvontaohjelman sisällön laadinnassa mahdollisen sisäministeriön asetuksen vaatimukset, jossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä omavalvontaohjelman sisällöstä ja laatimisesta sekä ohjelmaan sisältyvästä suunnitelmasta laadunhallinnan ja palvelujen kehittämiseksi sekä ajankohdasta, jolloin ne on toimitettava aluehallintovirastolle.
- Omavalvontasuunnitelman laadinta ja suunnitelman sisällöllisen koordinaation toteuttaminen sekä sisäisten koulutustilaisuuksien järjestäminen edellyttävät henkilöresursointia pelastuslaitokselta seuraavasti:
  - 2021 noin 0,3 HTV/ vuosi
  - 2022 ja 2023 noin 0,2 HTV/ vuosi

4.5 Palveluverkko ja investointisuunnitelma 2021–2025

Palveluverkko

Kainuun pelastuslaitoksen paloasemat sijaitsevat kuntataajamissa, jossa onnettomuudet pääosin tapahtuvat. Paloasemien sijainnin osalta voidaan todeta, että ne sijaitsevat pääsääntöisesti riskienmukaisilla ja tarkoituksenmukaisilla paikoilla, vaikka tavoitettavuuden osalta pelastuslaitoksen laatima riskianalyysi tunnistaakin muutamia yksittäisiä ja haasteellisia riskikohteita. Paloasemakiinteistöjen ikärakenne ja tilojen kunto sekä käytettävyys vaihtelevat kuitenkin merkittävästi paloasemien välillä. Vanhimmat paloasemakiinteistöt on rakennettu 50- 60 luvuilla ja vaikka paloasemakiinteistöjä on saneerattu vuosien saatossa, niin yleisellä tasolla voidaan todeta, että paloasemakiinteistöjen ”rakennusvelkaa” on kertynyt. Osassa paloasemakiinteistöjä on myös ilmennyt sisäilmaongelmia, joidenka johdosta joitakin paloasematoimintoja on jouduttu siirtämään väistötiloihin joko tilapäisesti tai pysyvästi.

Vaikka pelastuslaitoksen toiminta- alueelle on viimevuosien aikana jossakin määrin rakennettu tai saneerattu uusia paloasematiloja, niin huomattava osa paloasemakiinteistöistä on suunnitelun elinkaaren loppupäässä ja tältä osin uusien paloasemakiinteistöjen rakentaminen vaatii investointeja 2020-luvulla. Kainuun pelastuslaitos pyrkii tulevien paloasemahankkeiden toiminnallisessa suunnittelussa ja mitoittamisessa huomioimaan tilojen muunneltavuuden ja monikäyttöisyyden sekä erilaiset yhteistyömahdollisuudet muiden viranomaisten sekä sidosryhmien kanssa (tulevaisuusluotaus). Yhteiskäyttötilojen suunnittelu tulee toteuttaa mahdollisimman etupainotteisella ja tarkoituksenmukaisella sekä huolellisella toimintatavalla yhdessä tilojen käyttäjien, suunnittelijoiden ja rakennuttajien kesken. Yhteiskäyttötilaratkaisujen myötävaikutuksella pyritään saavuttamaan kokonaistaloudellista säästöä niin rakentamisen, kuin myös tilojen ylläpitämisestä muodostuvien käyttökustannuksien osalta.

Paloasemahankkeet, joidenka osalta on tunnistettu yhteiskäyttötilaratkaisujen toteuttamisen mahdollisuudet tulevalle palvelutasokaudella:

- Puolangan paloasema: Kainuun pelastuslaitos on muuttanut kesäkuussa 2020 Puolangan uuden paloaseman tiloihin. Ensihoidolla on tiloihin tilavaraus, joka mahdollistaa tiloihin siirtymisen.
- Kuhmon paloasema: Kuhmon paloaseman tilat vaativat peruskorjausta tai uudisrakentamista. Kuhmon kaupungilla on uuden terveyskeskuksen, paloaseman ja ensihoidon tilaratkaisujen selvitys käynnissä. Suunnittelun lähtökohtana ovat yhteiskäyttötilat.
- Kajaanin paloasema 1 Vimpeli: Kajaanin paloaseman määräaikainen vuokrasopimus on voimassa 2023 loppuun saakka. Kiinteistön tilat eivät sovellu pelastuslaitoksen tarpeisiin

(Kiinteistö on ikääntynyt ja toiminnot jakaantuvat kahteen eri rakennukseen). Uudisrakentamisen suunnittelu käynnistyy vuonna 2021, jossa otetaan huomioon mahdollinen yhteiskäyttötila muiden viranomaisten ja sopivilta osin eri sidosryhmien kanssa.

- Kajaanin paloasema 2 Teppana: Kajaanin alueen riskiluokkien tavoittamiseksi on suunniteltu mahdollisuutta toisen paloaseman rakentamiseen Teppanaan. Rakentamisen suunnittelu on kaavavaiheessa. Suunnitelma tarkentuu palvelutasokauden aikana.

Päätös

- Pelastuslaitos toteuttaa palvelutasokaudella toteutuvat paloasemahankkeet mahdollisuuksien mukaan yhteishankkeena, ja näin varmistaa kustannustehokkaat tilaratkaisut myös tulevaisuudessa.

Investoinnit

Kainuun pelastuslaitos on suunnitellut tulevat investoinnit Kainuun pelastuslaitoksen investointisuunnitelmaan. Pelastuslaitoksen investointi määrärahan tasoksi on muodostunut noin 425 000€ vuosittain. Investointimäärärahan määrittämisen yhteydessä on huomioitu pelastuslaitoksen erillishankkeiden vaikutus. Kainuun pelastuslaitoksen investoinnit vahvistetaan vuosittain seuraavalle vuodelle Kajaanin kaupungin talousarvion yhteydessä. Investointisuunnitelman laadintaa ohjaavat toimintaympäristö, riskiperusteisuus ja palvelutarve.

Päätös

- Pelastuslaitos toteuttaa investoinnit suunnitelman mukaisesti palvelutasokaudella 2021–2025 ja tekee tarvittavat muutokset mikäli toimintaympäristössä, riskiperusteisuudessa tai palvelutarpeessa tulee muutoksia.

Investointikohde ja investoinnit perustelut	2021	2022	2023	2024	2025
Johtoauto	275				
Säiliösammutusauto/ sammutusauto		330	x	x	x
VSS-hälytin	60	45	50	50	60
Hydrokopteri	50	50			
Suurtehopumppu	50				
Raskas pelastuskontti	40				
Kemikaalintorjunta- kontti-/yksikkö			x		
Onnettomuuksien eh- käisyn sovellus			x	x	x
ICT-hanke			x	x	x
TUVE-käyttöönotto			x	x	x
Pelastuslaitoksen huolto- varmuus			Polttoainehuollon varautuminen	Materiaalinen va- rautuminen	Materiaalinen va- rautuminen
Paloasemien jatkuvuu- denhallinta			Paloasemien vara- voima	Paloasemien vara- voima	Paloasemien vara- voima
Yhteensä	475	425	425	425	425

Taulukko 6. Investointisuunnitelma 2021-2025.